

การวิจัยเชิงปฏิบัติการ: การใช้ IBL เชิงสุนทรียศาสตร์เพื่อพัฒนา
ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ในวิชาประวัติศาสตร์ดนตรี

องอาจ อินทนิเวศ

โปรแกรมวิชา ดนตรีศึกษา

คณะ ครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

สิงหาคม 2569

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการทำวิจัยจากกองทุนสนับสนุนงานวิจัยเพื่อการพัฒนา ประเภท
การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569

การวิจัยเชิงปฏิบัติการ: การใช้ IBL เชิงสุนทรียศาสตร์เพื่อพัฒนา
ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ในวิชาประวัติศาสตร์ดนตรี

องอาจ อินทนิเวศ

โปรแกรมวิชา ดนตรีศึกษา
คณะ ครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
สิงหาคม 2569

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการทำวิจัยจากกองทุนสนับสนุนงานวิจัยเพื่อการพัฒนา
ประเภทการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการ: การใช้ IBL เชิงสุนทรียศาสตร์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ในวิชาประวัติศาสตร์ดนตรี” สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความอนุเคราะห์ ความช่วยเหลือ และการสนับสนุนจากบุคคลและหน่วยงานหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอแสดงความขอบคุณและความซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ และข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ตลอดกระบวนการดำเนินงานวิจัย ตั้งแต่การกำหนดกรอบแนวคิด การออกแบบการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนการตรวจสอบความถูกต้องของผลการวิจัย ทำให้งานวิจัยฉบับนี้มีความสมบูรณ์และมีคุณค่าทางวิชาการมากยิ่งขึ้น

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณครอบครัว เพื่อนร่วมงาน และผู้มีส่วนสนับสนุนทุกท่านที่ได้ให้กำลังใจ ความช่วยเหลือ และแรงสนับสนุนในทุกด้านตลอดระยะเวลาการดำเนินงานวิจัย จนทำให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี หากงานวิจัยฉบับนี้ก่อให้เกิดประโยชน์ทางวิชาการหรือสามารถนำไปต่อยอดเพื่อการพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมในอนาคต ผู้วิจัยขอขอบคุณค่าและประโยชน์ดังกล่าวแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน

ผู้วิจัย

สิงหาคม 2569

ชื่อเรื่อง : การวิจัยเชิงปฏิบัติการ: การใช้ IBL เชิงสุนทรียศาสตร์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์

ในวิชาประวัติศาสตร์ดนตรี

ชื่อผู้วิจัย : นาย งามอาจ อินทนิเวศ

สาขาวิชา/คณะ : คณะครุศาสตร์

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยประจำปีงบประมาณ : 2568

ระยะเวลาที่ดำเนินการวิจัยปี : ตุลาคม 2568 - กันยายน 2569

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน (IBL) ที่เน้นความขัดแย้งทางสุนทรียศาสตร์ 2) ประเมินการมีส่วนร่วมเชิงวิชาการและทัศนคติของนักศึกษา และ 3) วิเคราะห์ข้อบกพร่องเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแผนการสอน กลุ่มเป้าหมายคือ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาดนตรีศึกษา (กลุ่ม 68/2) ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาประวัติศาสตร์ดนตรีตะวันตก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ชุดกิจกรรม IBL แบบสังเกตการณ์การมีส่วนร่วมเชิงวิชาการ และแบบสอบถามทัศนคติ ดำเนินการวิจัยตามวงจรปฏิบัติการ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดกิจกรรม IBL ที่ใช้ "ความขัดแย้งทางสุนทรียศาสตร์" ระหว่างยุคคลาสสิก และโรแมนติกมาสร้างเป็นคำถามขับเคลื่อน (Driving Questions) บูรณาการร่วมกับวัฏจักรการเรียนรู้ 5Es สามารถกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดความตื่นตัวในการสืบค้นหลักฐานจากโน้ตเพลงได้อย่างเป็นรูปธรรม 2) การมีส่วนร่วมเชิงวิชาการของนักศึกษาภาพรวมอยู่ในระดับสูงถึงสูงมาก โดยมีพัฒนาการเชิงประจักษ์ด้านการใช้เหตุผลและการอ้างอิงหลักฐานเพื่อปกป้องข้อโต้แย้ง ด้านทัศนคติพบว่านักศึกษามีความพึงพอใจในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ค่าเฉลี่ย 4.21-5.00) โดยระบุว่ากิจกรรมช่วยทลายกรอบการเรียนรู้ประวัติศาสตร์แบบท่องจำ สร้างแรงจูงใจภายใน และเสริมสร้างอิสระทางปัญญา 3) ผลการสะท้อนการปฏิบัติพบอุปสรรคสำคัญคือ วิกฤตการณ์การแตกแยกของความรู้ (Knowledge Fragmentation) กล่าวคือ นักศึกษาสามารถวิเคราะห์โครงสร้างทฤษฎีดนตรีได้ แต่ประสบการณ์จะยังไม่เชื่อมโยงสู่บริบทประวัติศาสตร์ ผู้วิจัยจึงได้ปรับปรุงแผนการสอนสำหรับวงจรที่ 2 โดยนำกลยุทธ์การเสริมสร้างทางปัญญาผ่านคำถามอภิปัญญา มาประยุกต์ใช้เพื่อพยุงบารวนการรู้คิดของผู้เรียน สรุปได้ว่าการใช้วิธีการเรียนรู้ IBL เชิงสุนทรียศาสตร์ เป็นกลไกเชิงพฤติกรรมที่มีประสิทธิภาพในการพลิกโฉมผู้เรียนจากการเป็นผู้บริโภคข้อมูลที่เฉื่อยชา ไปสู่การเป็นนักวิชาการผู้สร้างข้อโต้แย้งที่มีวิจารณญาณ

คำสำคัญ : การคิดเชิงวิพากษ์ การเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ประวัติศาสตร์ดนตรี สุนทรียศาสตร์

Research Title: Action Research: Fostering Critical Thinking in Music History via
Aesthetic Inquiry-Based Learning

Author: Mr. Ong-art Inthaniwet

Faculty: Faculty of Education

Fiscal Year: 2025

Year of Research: October 2025-September 2026

Abstract

This action research aimed to 1) develop Inquiry-Based Learning (IBL) activities emphasizing aesthetic conflict, 2) evaluate students' academic engagement and attitudes, and 3) analyze pedagogical challenges to improve the lesson plans. The target group consisted of second-year undergraduate students in the Music Education program (Cohort 68/2) enrolled in a Western Music History course. The research instruments included IBL lesson plans, an academic engagement observation form, and an attitude questionnaire. The study was conducted following the Plan, Act, Observe, and Reflect (PAOR) cycle. Data were analyzed using descriptive statistics and content analysis.

The results from the first cycle revealed that: 1) The IBL activities, which utilized "aesthetic conflicts" between the Classical and Romantic eras as driving questions integrated with the 5Es learning cycle, successfully and tangibly stimulated students to actively investigate empirical evidence within musical scores. 2) Students' overall academic engagement reached a high to very high level, demonstrating empirical advancement in logical reasoning and evidence-based argumentation. Furthermore, students exhibited a highly positive attitude at the "strongly agree" level (Mean = 4.21–5.00), reflecting that the instructional approach dismantled the traditional rote-learning paradigm, ignited intrinsic motivation, and fostered intellectual autonomy. 3) The reflection phase identified a critical obstacle termed "Knowledge Fragmentation." Although students could accurately analyze structural music theory, they experienced cognitive stagnation when required to integrate these theoretical findings into historical contexts. Consequently, the researcher refined the lesson plans for the second cycle by implementing "Metacognitive Scaffolding" strategies to support the learners' cognitive processes. In conclusion, aesthetic inquiry-based learning serves as an effective behavioral mechanism, successfully transforming students from passive information consumers into critical scholars capable of generating well-reasoned academic arguments.

Keywords: Action Research, Aesthetics, Critical Thinking, Inquiry-Based Learning (IBL),
Music History

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	i
บทคัดย่อ	ii
Abstract	iii
สารบัญ	iv
สารบัญภาพ	vi
สารบัญตาราง	vii
บทที่	
1 บทนำ	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย	1
วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย	3
ขอบเขตของโครงการวิจัย	3
ประโยชน์ที่ได้รับ	4
2 แนวคิด ทฤษฎี และกรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย	6
แนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน	6
แนวคิดด้านทักษะการคิดเชิงวิพากษ์	8
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
3 วิธีดำเนินการวิจัย	15
กลุ่มเป้าหมายและบริบท	15
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	15
ขั้นตอนการวิจัย	16
การวิเคราะห์ข้อมูล	18
เกณฑ์การประเมินทักษะการคิดเชิงวิพากษ์จากผลงานวิเคราะห์เชิงโต้แย้ง	18

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4 ผลการวิจัย	20
4.1 ผลการพัฒนาและนำร่องชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน (IBL) ที่เน้นความขัดแย้งทางสุนทรียศาสตร์ของดนตรียุคคลาสสิกและโรแมนติก	20
4.1.1 การวางแผนและออกแบบชุดกิจกรรม	20
4.1.2 การนำร่องปฏิบัติการในชั้นเรียน	21
4.1.3 ผลการสังเกตการณ์และการสะท้อนผลจากการนำร่อง	24
4.1.4 การปรับปรุงและพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อใช้จริงต่อไป	24
4.2. การประเมินผลเบื้องต้น ของการใช้ชุดกิจกรรม IBL ต่อการมีส่วนร่วมเชิงวิชาการ และ ทักษะคิด ของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ในชั้นเรียนประวัติศาสตร์ดนตรี	24
4.2.1 ผลการประเมินการมีส่วนร่วมเชิงวิชาการ	25
4.2.2 ผลการประเมินทักษะคิดและความสนใจ	26
4.3 การวิเคราะห์ข้อบกพร่อง และ ความท้าทาย ในการนำกิจกรรม IBL ไปใช้จริงเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงชุดกิจกรรมและแผนการสอน	27
4.3.1 ข้อบกพร่องเชิงโครงสร้างกระบวนการคิดของผู้เรียน	27
4.3.2 ความท้าทายในบทบาทการปฏิบัติการสอน	27
4.3.3 ทิศทางและกลยุทธ์การปรับปรุงชุดกิจกรรมสู่วงจรรวบรวมที่ 2	28
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	29
5.1 สรุปผลการวิจัย	29
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	32
5.3 ข้อเสนอแนะ	33
บรรณานุกรม	35
ประวัติผู้วิจัย	36

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 กรอบแนวคิดการศึกษา	10
4.1 บรรยายภาพการดำเนินกิจกรรม ในช่วงการนำเสนอข้อมูลของแต่ละฝ่าย	23
4.2 บรรยายภาพการดำเนินกิจกรรม ในช่วงการโต้แย้ง	23

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1	พฤติกรรมระหว่างการอภิปรายความขัดแย้งทางสุนทรียศาสตร์
	25

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การศึกษาวิชาดนตรีในระดับอุดมศึกษาในศตวรรษที่ 21 กำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ครั้งใหญ่ (Paradigmatic Shift) จากการเน้น "การฝึกปฏิบัติงานฝีมือ" (Craftsmanship) ไปสู่การเน้น "ความเป็นนักวิชาการและนักดนตรีเชิงวิพากษ์" (Scholarly and Critical Musician) อย่างไรก็ตาม การเรียนการสอนในหลายสถาบันยังคงยึดติดกับโครงสร้างแบบดั้งเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวิชาพื้นฐานอย่างประวัติศาสตร์ดนตรีตะวันตก ซึ่งนำไปสู่ปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขด้วยวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ปัญหาของกระบวนทัศน์การสอนแบบดั้งเดิมในวิชาประวัติศาสตร์ดนตรีของชั้นเรียนประวัติศาสตร์ดนตรีตะวันตก สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี นั้น คือ การที่เนื้อหามีความกว้างขวางและซับซ้อน ทำให้ผู้สอนมักเลือกใช้วิธีการสอนแบบบรรยายเป็นหลัก (Traditional Lecture Method) เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาให้ทันตามหลักสูตร วิธีการนี้สร้างปัญหา 3 ประการ กล่าวคือ

ประการที่หนึ่ง การลดทอนประวัติศาสตร์สู่ข้อเท็จจริงและความตายตัว (Reduction to Factual Determinism) กล่าวคือ กระบวนการเรียนรู้แบบบรรยายมักนำไปสู่การประเมินผลที่เน้น การจำ (Recall) มากกว่า การสร้างความเข้าใจ (Comprehension) ประวัติศาสตร์ดนตรีถูกนำเสนอเป็นเส้นตรงที่ตายตัว (Linear and Fixed Timeline) ซึ่งประกอบด้วยชื่อ ปี และคำจำกัดความที่กระชับของยุคสมัย (เช่น คลาสสิก = ความสมดุล โรแมนติก = อารมณ์) การหลีกเลี่ยงวาทกรรมเชิงวิพากษ์ ทำให้เนื้อหาทางประวัติศาสตร์กลายเป็นเรื่องของ "ใครทำอะไร เมื่อไหร่" แทนที่จะเป็น "ทำไมจึงทำ และอะไรคือความหมายที่ขัดแย้ง"

ประการที่สอง วิกฤตการณ์การแตกแยกของความรู้ (The Crisis of Knowledge Fragmentation) กล่าวคือ ในหลักสูตรดนตรี ความรู้มักถูกแบ่งแยกอย่างเข้มงวดระหว่างสามเสาหลัก ได้แก่ ทฤษฎีดนตรี (Theory) ที่เน้นกฎเกณฑ์เชิงโครงสร้าง ประวัติศาสตร์ดนตรี (History) ที่เน้นบริบททางสังคม และ ทักษะการฟัง (Aural Skills) ที่เน้นการรับรู้ทางหู การแยกส่วนนี้สร้างรอยร้าวทางปัญญา (Cognitive Gaps) ในตัวนักศึกษา พวกเขาสามารถวิเคราะห์ คอร์ด ในวิชาทฤษฎี แต่ไม่สามารถเชื่อมโยงว่าการใช้ Augmented Sixth Chord ที่เกินความจำเป็นในปลายยุคโรแมนติกเป็นเครื่องมือที่สะท้อน ความปรารถนาที่ไม่สมหวัง (Unsatisfied Longing) หรือ ความตึงเครียดทางจิตใจ (Psychological Tension) ของยุคนั้นได้อย่างไร การขาดการบูรณาการนี้ทำให้นักศึกษาไม่สามารถเข้าใจ งานดนตรีในฐานะเอกสารทางวัฒนธรรม (Musical Work as Cultural Document) ที่เป็นองค์รวมได้อย่างลุ่มลึก

ประการสุดท้าย สภาวะ "ถูกจำกัดการสืบสวน" (Suppression of Inquiry and Intellectual Autonomy) กล่าวคือ การสอนแบบดั้งเดิมถือเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนา ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์

(Critical Thinking - CT) เนื่องจาก CT เรียกร้องให้ผู้เรียนมี อิสระทางปัญญา (Intellectual Autonomy) ในการตั้งคำถามประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล และสร้างข้อสรุปที่อาจขัดแย้งกับคำสอนหลัก ในชั้นเรียนที่เน้นการถ่ายทอดข้อมูล ผู้เรียนจะถูกฝึกให้เป็น ผู้บริโภคข้อมูล มากกว่า ผู้ผลิตข้อโต้แย้ง ทักษะ CT ที่นักดนตรีจำเป็นต้องใช้ในการตีความงานและการสร้างสรรค์ผลงานจึงไม่ได้รับการบ่มเพาะอย่างเป็นระบบเท่าที่ควร

ดังนั้น การสร้างความชอบธรรมให้แก่ Critical Thinking ในบริบทดนตรี (Legitimizing CT in Musicology) จึงเป็นแนวคิดความสำคัญของการวิจัยนี้อยู่ที่การยืนยันว่า การคิดเชิงวิพากษ์ ไม่ใช่ทักษะที่ใช้ได้แค่ในวิทยาศาสตร์หรือสังคมศาสตร์ แต่เป็นทักษะที่ จำเพาะเจาะจงกับสาขาดนตรี (Discipline-Specific) และเป็นหัวใจสำคัญของการเป็นนักดนตรีอาชีพในโลกปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม การตอบสนองต่อข้อเรียกร้องของวิชาชีพ (Addressing Professional Imperatives) ของหลักสูตรดนตรีในระดับอุดมศึกษาต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับมาตรฐาน ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) ซึ่งรวมถึง CT ดังนั้นการพัฒนา CT ในนักศึกษาดนตรีคือการเสริมพลังให้พวกเขาสามารถเป็นนักตีความที่มีความรับผิดชอบ (Responsible Interpreters) ที่สามารถให้เหตุผลเชิงลึกว่าทำไมพวกเขาถึงเลือก Tempo, Articulation หรือ Historical Performance Practice ในการบรรเลงงานชิ้นหนึ่ง โดยอ้างอิงหลักฐานทางวิชาการที่ผ่านการวิพากษ์มาแล้ว ดังนั้นการเปลี่ยนจาก "ทำซ้ำ" เป็น "วิพากษ์" (From Reproduction to Critique) ซึ่งการดำเนินโครงการวิจัยนี้มุ่งเน้นการใช้ Inquiry-Based Learning (IBL) เพื่อสร้างสถานการณ์ที่ต้องมีการ สืบสวนความขัดแย้งทางสุนทรียศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคคลาสสิกและโรแมนติก ซึ่งเป็นยุคที่เต็มไปด้วยความตึงเครียดทางอุดมการณ์ การให้นักศึกษาได้สำรวจความขัดแย้งคู่ขนาน เช่น "Absolute Music กับ Program Music (Wagner/Liszt)" หรือ "Order/Clarity (Haydn) vs. Emotional Extremity (Mahler)" จึงเปรียบเสมือนจะบีบให้นักศึกษาต้อง ค้นหาหลักฐานจาก Score เพื่อสนับสนุนข้อโต้แย้งทางปรัชญา การกระทำนี้คือการฝึก CT ที่แท้จริง ทั้งนี้ การวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับแนวคิด Critical Musicality ของ (Kertz-Welzel, 2008) ซึ่งเสนอว่าการคิดเชิงวิพากษ์ช่วยยกระดับประสบการณ์ทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetic Experience) เมื่อนักศึกษาเข้าใจถึงมิติที่ซ่อนเร้น การตัดสินใจที่ขัดแย้ง และการเลือกปฏิบัติทางวัฒนธรรมในยุคสมัยหนึ่ง พวกเขาก็จะสามารถรับรู้และตีความงานดนตรีด้วย วุฒิภาวะทางสุนทรียศาสตร์ ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ถึงแม้ว่า IBL จะมีศักยภาพในการพัฒนา CT แต่ก็ยังขาดการศึกษาที่เจาะจงในบริบทดนตรี ซึ่งงานวิจัยส่วนใหญ่มักอยู่ในบริบทวิทยาศาสตร์หรือภาษาศาสตร์ แต่ยังขาดการศึกษาที่ใช้ประเด็นทางสุนทรียศาสตร์ที่ใช้เป็นเครื่องมือหลักในการสืบสวน

ดังนั้น การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ครั้งนี้จึงเกิดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาทางปฏิบัติ (Practical Problem) ในชั้นเรียนของผู้สอนเอง โดยมีเป้าหมายคือการพัฒนาและประเมินประสิทธิผลของชุดกิจกรรม IBL ที่เน้นความขัดแย้งทางสุนทรียศาสตร์ เป็นทางเลือกใหม่ที่สามารถพิสูจน์ได้ว่า IBL เป็นเครื่องมือที่ทรงพลังในการเปลี่ยนนักศึกษาดนตรีจากการเป็นผู้รับความรู้เชิงประวัติศาสตร์ ไปเป็น นักวิชาการดนตรีที่สามารถคิดเชิงวิพากษ์และมีส่วนร่วมในวาทกรรมทางสุนทรียศาสตร์ได้อย่างมีเหตุผล

โจทย์การวิจัย

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน (IBL) ที่เน้นความขัดแย้งทางสุนทรียศาสตร์ของดนตรียุค คลาสสิกและยุคโรแมนติกที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ดนตรีตะวันตก ยังขาดการ ประเมินผลในด้านการปฏิบัติและการตอบสนองของนักศึกษาซึ่งเป็นข้อมูลจำเป็นสำหรับการปรับปรุงเครื่องมือ เพื่อใช้ในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ในวงจรการวิจัยถัดไป

คำถามการวิจัย

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน (IBL) ที่เน้นความขัดแย้งทางสุนทรียศาสตร์สำหรับวิชา ประวัติศาสตร์ดนตรีตะวันตกที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมและความสอดคล้อง (Appropriateness and Congruency) ในด้านเนื้อหา กิจกรรม และคำถามนำในระดับใด
2. ผลการนำร่องการใช้ชุดกิจกรรม IBL แสดงให้เห็นถึง ข้อบกพร่อง อุปสรรค และความท้าทาย ใน ด้านใดบ้าง และการมีส่วนร่วมเชิงวิชาการ (Academic Engagement) ของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ในระหว่างการ ใช้กิจกรรม IBL อยู่ในระดับใด
3. ทักษะคิดและความสนใจ ของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ที่มีต่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ดนตรีผ่านชุด กิจกรรม IBL เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและนำร่องชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน (IBL) ที่เน้นความขัดแย้งทาง สุนทรียศาสตร์ของดนตรียุคคลาสสิกและโรแมนติก
2. เพื่อประเมินผลเบื้องต้น ของการใช้ชุดกิจกรรม IBL ต่อ การมีส่วนร่วมเชิงวิชาการ และ ทักษะคิด ของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ในชั้นเรียนประวัติศาสตร์ดนตรี
3. เพื่อวิเคราะห์ข้อบกพร่อง และ ความท้าทาย ในการนำกิจกรรม IBL ไปใช้จริง เพื่อนำไปสู่การ ปรับปรุงชุดกิจกรรมและแผนการสอน

ขอบเขตของโครงการวิจัย

โครงการวิจัยในชั้นเรียน เรื่อง "การวิจัยเชิงปฏิบัติการ: การใช้ IBL เชิงสุนทรียศาสตร์เพื่อพัฒนาทักษะการคิด เชิงวิพากษ์ในวิชาประวัติศาสตร์ดนตรี" ได้กำหนดขอบเขตการศึกษา ทั้งในด้านกรอบระยะเวลาดำเนินการ และกลุ่ม อาสาสมัครที่เข้าร่วมโครงการ ดังนี้

1. ระยะเวลาในการดำเนินการศึกษาวิจัย ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568

2. กลุ่มอาสาสมัครที่เข้าร่วมโครงการ เป็นนักศึกษา โปรแกรมวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เรียนในรายวิชา MUSED2104 ประวัติศาสตร์และวรรณกรรมดนตรีตะวันตก 3(3-0-6) หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษา แขนงวิชาดนตรีศึกษา หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2567

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ประโยชน์ต่อผู้เรียน

โครงการ IBL นี้จะเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ดนตรีของนักศึกษา ทำให้พวกเขามีทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21

1) พัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking - CT) ในมิติเฉพาะทาง นักศึกษาจะถูกบังคับให้ใช้ทักษะการวิเคราะห์ (Analysis) และการประเมิน (Evaluation) โดยตรงกับ หลักฐานทางดนตรี (Musical Evidence) คือ Score และ หลักฐานทางประวัติศาสตร์ (Historical Evidence) ทำให้ทักษะ CT ไม่ได้เป็นเพียงแนวคิดเชิงทฤษฎี แต่เป็นทักษะที่ปฏิบัติได้จริงในการโต้แย้งประเด็นสุนทรียศาสตร์ที่ซับซ้อน

2) การสร้างความเข้าใจเชิงองค์รวม (Holistic Understanding): นักศึกษาจะสามารถบูรณาการความรู้จากวิชา ทฤษฎีดนตรี และ ประวัติศาสตร์ดนตรี เข้าด้วยกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ พวกเขาจะเข้าใจว่าการตัดสินใจทางเทคนิคของคีตกวี

3) การยกระดับ Critical Musicality การเผชิญหน้ากับความขัดแย้งทางสุนทรียศาสตร์ (เช่น Absolute vs. Program Music) จะทำให้นักศึกษาพัฒนา วุฒิภาวะทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetic Maturity) พวกเขาสามารถประเมินคุณค่าของงานดนตรีอย่างมีหลักการ ไม่ใช่เพียงแค่ความรู้สึกส่วนตัว

4) ส่งเสริมทักษะการสืบค้นและนำเสนอข้อมูล IBL ทำให้ผู้เรียนต้องฝึกการสืบค้นแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) เช่น จดหมายหรือบทวิจารณ์ยุคเก่า เพื่อนำมาสร้าง ข้อโต้แย้ง (Arguments) ในรูปแบบบทความวิเคราะห์ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญสำหรับนักวิชาการดนตรี

2. ประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน

ในฐานะที่เป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ผลลัพธ์หลักคือการพัฒนาวิชาชีพของอาจารย์ผู้สอนเอง

1) การปรับปรุงวิธีการสอนอย่างเป็นระบบ (Systematic Pedagogical Refinement): การใช้กระบวนการ Plan-Act-Observe-Reflect ทำให้ผู้วิจัยสามารถระบุ จุดอ่อนและจุดแข็ง ของชุดกิจกรรม IBL และวิธีการสอนได้อย่างแม่นยำและเป็นรูปธรรม ทำให้สามารถปรับปรุงชุดกิจกรรมและแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงสุดสำหรับการพัฒนาทักษะ CT ของนักศึกษาในวงจรต่อไป

2) การสร้างเครื่องมือวัดผลที่แม่นยำ โครงการนี้จะสร้าง แบบทดสอบทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ และ เกณฑ์การให้คะแนน (Rubric) สำหรับบทความวิเคราะห์เชิงโต้แย้งที่เน้นบริบทดนตรีโดยเฉพาะ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการประเมินผลการเรียนการสอนในภาคเรียนต่อ ๆ ไป

3) การเติมเต็มช่องว่างระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติ งานวิจัยนี้ช่วยยืนยันว่าการนำทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์นิยม (Constructivism) มาใช้ในชั้นเรียนวิชาประวัติศาสตร์ดนตรีอย่างเข้มข้นนั้น ใช้ได้ผลอย่างไร และ ต้องเผชิญกับความท้าทายอะไรบ้าง ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตร

3. ประโยชน์ต่อการสร้างองค์ความรู้

1) การยกระดับคุณภาพหลักสูตรดนตรี ผลการวิจัยจะให้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในการปรับปรุงหลักสูตรประวัติศาสตร์ดนตรี โดยเน้นการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ แทนการเน้นเนื้อหาเพียงอย่างเดียว เป็นการตอบสนองต่อมาตรฐานการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ต้องการทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

2) การสร้างองค์ความรู้ใหม่ในสาขาดนตรีศึกษา งานวิจัยนี้เป็นการยืนยันความสัมพันธ์เชิงกลไกระหว่าง IBL และ CT ในบริบทเฉพาะของ การสืบสวนเชิงสุนทรียศาสตร์ของดนตรียุคคลาสสิก/โรแมนติก ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่เฉพาะเจาะจงและเป็นประโยชน์ต่อชุมชนนักวิชาการดนตรีศึกษาในประเทศและต่างประเทศ

3) การสร้างวัฒนธรรมการวิจัยในชั้นเรียน การดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการนี้จะสร้างต้นแบบและแรงบันดาลใจให้อาจารย์ท่านอื่น ๆ ในคณะนำแนวคิด AR ไปใช้เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในสาขาวิชาอื่น ๆ ต่อไป

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และกรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

การศึกษาเรื่อง "การวิจัยเชิงปฏิบัติการ: การใช้ IBL เชิงสุนทรียศาสตร์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ในวิชาประวัติศาสตร์ดนตรี" ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

แนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน (Inquiry-Based Learning - IBL)

การเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน (Inquiry-Based Learning - IBL) เป็นแนวคิดทางการศึกษาที่สำคัญมากในการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงในระดับอุดมศึกษา ในแง่ของแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน (Inquiry-Based Learning - IBL) หรือ "IBL" มีนัยทางความหมาย กล่าวคือ แนวทางการเรียนการสอนที่เปลี่ยนบทบาทของนักเรียนจากการเป็นผู้รับความรู้ (Recipients) ไปเป็นผู้สร้างความรู้ (Creators) โดยมีคำถาม (Question) เป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ทั้งหมด

1) รากฐานทางทฤษฎีของแนวคิด IBL

แนวคิด IBL นั้น มีรากฐานที่แข็งแกร่งในปรัชญาและทฤษฎีการศึกษา โดยเฉพาะ ปรัชญาของ John Dewey (นักปฏิบัตินิยม) โดย Dewey เชื่อว่าการเรียนรู้ที่มีความหมายเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริง (Learning by Doing) IBL คือการนำหลักการนี้มาใช้ โดยให้ผู้เรียนเผชิญกับ ปัญหาหรือคำถามที่ต้องการการสืบสวน (Authentic Problem) นอกจากนี้ ยังมีความเกี่ยวข้องกับ ทฤษฎีสร้างสรรค์นิยม (Constructivism) IBL สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าผู้เรียนสร้างความรู้ความเข้าใจใหม่ ๆ จากการเชื่อมโยงข้อมูลใหม่เข้ากับประสบการณ์และความรู้เดิม (Prior Knowledge) การสืบสวนทำให้ผู้เรียนต้อง ตีความ (Interpret) และ ปรับโครงสร้าง (Restructure) ความรู้ของตนเองอยู่เสมอ

2) ลักษณะเฉพาะและกระบวนการหลัก

หัวใจของ IBL คือกระบวนการวนซ้ำ (Cyclical Process) ที่ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 5 ขั้นตอน (มักเรียกรวมว่า 5Es หรือคล้ายกัน) ซึ่งขับเคลื่อนด้วยคำถาม ดังนี้

ขั้นตอน (The Process)	การดำเนินการของนักเรียน	บทบาทของอาจารย์
1. การตั้งคำถาม (Ask/Engage)	ระบุปัญหา หรือสร้างคำถามที่น่าสนใจและต้องการคำตอบ	กระตุ้นความสนใจและนำเสนอคำถามขับเคลื่อน (Driving Question) ที่กระตุ้นการคิด
2. การสำรวจ (Explore/Investigate)	ออกแบบวิธีการสืบค้น ค้นหาข้อมูล รวบรวมหลักฐาน และวิเคราะห์แหล่งข้อมูล	จัดหาทรัพยากร (เช่น โน้ตเพลง จดหมายประวัติศาสตร์) แนะนำเครื่องมือการวิเคราะห์
3. การสร้างและอธิบาย (Create/Explain)	สร้างสมมติฐานหรือข้อสรุป สังเคราะห์หลักฐาน และอธิบายข้อค้นพบของตนเอง	ให้คำแนะนำเชิงโครงสร้าง สนับสนุนให้เชื่อมโยงหลักฐาน (ทฤษฎี) กับข้อสรุป (ประวัติศาสตร์)
4. การประเมินผล (Evaluate)	ตรวจสอบความสมเหตุสมผลของข้อสรุป ประเมินหลักฐานที่ใช้ และยอมรับ/โต้แย้งมุมมองอื่น ๆ	ให้เกณฑ์การประเมิน (Rubric) และเปิดโอกาสให้เกิดการอภิปรายโต้แย้ง (Debate) อย่างมีเหตุผล
5. การประยุกต์ใช้ (Apply/Elaborate)	นำความรู้ที่ได้ไปใช้แก้ปัญหาใหม่ ๆ หรือขยายผลสู่บริบทอื่น	ให้งานต่อยอดที่ท้าทายความคิดและส่งเสริมการถ่ายโอนความรู้ (Knowledge Transfer)

3) ระดับความลึกของ IBL (Levels of Inquiry)

IBL ไม่ได้มีรูปแบบเดียว แต่สามารถปรับระดับความอิสระของผู้เรียนได้

ระดับ	ลักษณะเด่น	ตัวอย่างในชั้นเรียนดนตรี
1. การสืบสวนที่ยืนยัน (Confirmation Inquiry)	ผู้เรียนรู้จักทั้งคำถาม วิธีการ และคำตอบแล้ว ทำซ้ำเพื่อยืนยันหลักการ	วิเคราะห์โครงสร้าง Fugue ตามหลักการที่อาจารย์สอนแล้ว
2. การสืบสวนที่มีโครงสร้าง (Structured Inquiry)	อาจารย์ให้คำถามและวิธีการ ผู้เรียนลงมือปฏิบัติเพื่อหาคำตอบ	อาจารย์ให้คำถาม ("Beethoven ใช้ Motive นี้อย่างไร") และบอกขั้นตอนการวิเคราะห์ Score
3. การสืบสวนที่มีการชี้แนะ (Guided Inquiry)	อาจารย์ให้คำถาม ผู้เรียนต้องออกแบบวิธีการสืบค้นและหาคำตอบเอง	(ระดับที่ใช้ในโครงการนี้): อาจารย์ให้คำถาม ("ดนตรีบริสุทธิ์ vs. ดนตรีพรรณนา ใครชนะ?") ผู้เรียนหาหลักฐานและวิธีวิเคราะห์เอง

4. การสืบสวนที่เปิดกว้าง (Open Inquiry)	ผู้เรียนต้องตั้งคำถาม ออกแบบวิธีการ และหา คำตอบเองอย่างสมบูรณ์	โครงการวิจัยอิสระ (Independent Research Project)
--	--	---

4) ความสำคัญต่อโครงการวิจัยในบริบทดนตรี

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ กระบวนการ IBL จะเป็นกลไกหลักที่พัฒนา ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการ สืบสวนที่มีการชี้แนะ (Guided Inquiry) ในประเด็นสุนทรียศาสตร์ ได้แก่

4.1) กระบวนการวิพากษ์ ของ IBL บังคับให้นักเรียนต้อง "เลือกข้าง" และ "ปกป้องข้อโต้แย้ง" ของตนเองด้วยหลักฐานที่เชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีดนตรี (หลักฐานเชิงโครงสร้าง) กับ ประวัติศาสตร์ (หลักฐานเชิงบริบท)

4.2) สร้างความเข้าใจเชิงลึก เมื่อนักเรียนต้องค้นหาคำตอบว่าทำไม Composer จึงละเมิดกฎเกณฑ์ (เช่น การใช้ Chromaticism อย่างเข้มข้นในยุคโรแมนติก) พวกเขาจะเข้าใจแก่นแท้ของยุคนั้น ๆ อย่างลึกซึ้งกว่าการอ่านจากตำรา

ดังนั้น IBL จึงไม่ได้เป็นเพียงเทคนิคการสอน แต่เป็นปรัชญาที่มุ่งเน้นการสร้างนักดนตรีที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

แนวคิดด้านทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking - CT)

ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ไม่ใช่แค่การ "วิจารณ์" หรือ "หาข้อผิดพลาด" แต่คือ กระบวนการทางปัญญาที่มีวินัย (Disciplined Intellectual Process) ที่มุ่งเน้นการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลและใคร่ครวญว่าควรเชื่อหรือทำอะไร

1) คำจำกัดความและองค์ประกอบหลัก

รากฐานที่ทรงอิทธิพลที่สุดของทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ (CT) มักอ้างถึงแนวคิดของ Robert H. Ennis (1987) ซึ่งนิยามว่า "การคิดอย่างมีเหตุผลและสะท้อนผล โดยมุ่งเน้นการตัดสินใจว่าจะเชื่อหรือทำอะไร" (Reasonable, reflective thinking focused on deciding what to believe or do) องค์ประกอบหลักของ CT ที่ใช้ในการวัดผลในโครงการวิจัยนี้สามารถอ้างอิงจากโมเดลของ The Delphi Report (Facione, 1990) ซึ่งแบ่งทักษะเป็น 6 ส่วนหลัก ได้แก่

1.1) การตีความ (Interpretation) หมายถึง เข้าใจและอธิบายความหมายของข้อมูลหรือหลักฐาน เช่น ตีความว่าทำไมนักประพันธ์เพลงถึงใช้เครื่องหมายกำกับจังหวะที่ซับซ้อน

1.2) การวิเคราะห์ (Analysis) หมายถึง การระบุความสัมพันธ์ของข้อมูล ข้อสรุป และเหตุผลสนับสนุน เช่น วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ทฤษฎี กับแนวคิดเรื่องอารมณ์ที่รุนแรง

1.3) การอนุมาน (Inference) หมายถึง การระบุหลักฐานที่จำเป็น การตั้งสมมติฐาน และการลงข้อสรุปจากข้อมูลที่มี เช่น การอนุมานว่าสังคมในยุคคลาสสิกกำหนดโครงสร้างดนตรีอย่างไร

1.4) การประเมิน (Evaluation) หมายถึง การประเมินความน่าเชื่อถือและความแข็งแกร่งของข้อโต้แย้ง เช่น การประเมินความน่าเชื่อถือของบทวิจารณ์ดนตรีจากศตวรรษที่ 19

1.5) การอธิบาย (Explanation) หมายถึง การนำเสนอผลการคิดอย่างชัดเจนและมีเหตุผล โดยใช้หลักฐานสนับสนุน

1.6) การกำกับตนเอง (Self-Regulation) หมายถึง การตรวจสอบและแก้ไขกระบวนการคิดของตนเองอย่างต่อเนื่อง

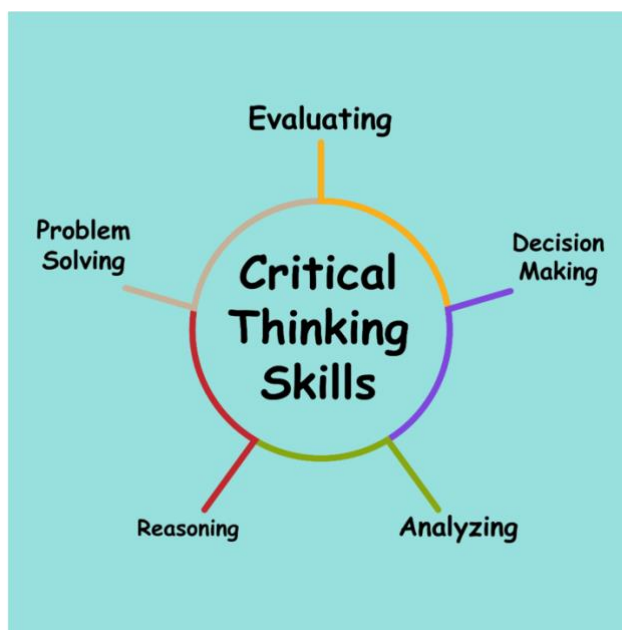
2) การคิดเชิงวิพากษ์ ในบริบทของประวัติศาสตร์ดนตรี

การศึกษาประวัติศาสตร์ดนตรีในระดับอุดมศึกษาต้องเปลี่ยนจากการเรียนรู้แบบ ข้อเท็จจริง (Facts) ไปสู่การ วิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Analysis) กล่าวคือ การคิดเชิงวิพากษ์ คือ การเชื่อมโยงข้ามศาสตร์ การศึกษาครั้งนี้ กำหนดให้การคิดเชิงวิพากษ์ คือ ความสามารถของนักศึกษาในการ เชื่อมโยงหลักฐานเชิงโครงสร้าง (Structural Evidence) จากวิชาทฤษฎีดนตรี เช่น การวิเคราะห์ฟอร์มเสียงประสาน เข้ากับ หลักฐานเชิงบริบท (Contextual Evidence) จากวิชาประวัติศาสตร์ดนตรี เช่น ปรัชญา การเมือง ชีวประวัติ เพื่อตอบคำถามเชิงสุนทรียศาสตร์ที่กำกวม เช่น นักศึกษาไม่เพียงแค่ว่า "Romanticism เน้นอารมณ์" แต่ต้อง วิเคราะห์เชิงวิพากษ์ ว่า "Beethoven แสดงออกถึงความเป็นวีรบุรุษ (Heroism) ผ่านการขยายโครงสร้าง Sonata Form และการใช้คอร์ดที่ไม่เป็นไปตามกฎเกณฑ์ (Harmonic Deviation) อย่างไร" หรือ การคิดเชิงวิพากษ์ทำให้นักศึกษาต้อง เลือกข้าง และ ปกป้องข้อโต้แย้ง ของตนเอง เช่น "ฉันเชื่อว่า Absolute Music ของ Brahms มีความลึกซึ้งทางอารมณ์มากกว่า Program Music ของ Liszt เนื่องจากหลักฐานทางทฤษฎี และหลักฐานทางปรัชญา" เป็นต้น

3) การคิดเชิงวิพากษ์ ในเชิงสุนทรียศาสตร์

อย่างไรก็ตาม นักวิชาการบางท่าน เช่น Alexandra Kertz-Welzel (2008) ได้เสนอแนวคิด "Critical Musicality" ซึ่งขยาย CT ไปสู่ด้านสุนทรียศาสตร์ โดยมุ่งเน้นการพัฒนา วุฒิภาวะทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetic Maturity) ในดนตรีศึกษา การคิดเชิงวิพากษ์ในบริบทนี้จึงเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียน เกิดความเข้าใจความซับซ้อนทางวัฒนธรรม ไม่มองดนตรีในยุคสมัยใด ๆ อย่างเรียบง่าย แต่เข้าใจความตึงเครียด ความขัดแย้ง และการเปลี่ยนแปลงของสุนทรียศาสตร์ นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างประสบการณ์สุนทรียะที่ลึกซึ้ง กล่าวคือ การวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณนำไปสู่การรับรู้คุณค่าทางศิลปะของงานดนตรีในระดับที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ดังนั้น IBL จึงเป็น วิธีการ (Method) ที่ใช้ในการพัฒนา ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ของนักศึกษาในชั้นเรียนประวัติศาสตร์ดนตรีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยได้สร้างกรอบแนวคิดของกระบวนการ โดยแสดงเป็นภาพได้ ดังนี้

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดการศึกษา

ที่มา : งามอาจ อินทนิเวศ

จากกรอบคิดนี้ เป็นการเน้นย้ำว่าการคิดเชิงวิพากษ์เป็นวัฏจักรที่สัมพันธ์กัน โดยองค์ประกอบเหล่านี้มีความสำคัญต่อการสืบสวนเชิงสุนทรียศาสตร์ในวิชาประวัติศาสตร์ดนตรี กล่าวคือ

1) Analyzing (การวิเคราะห์) เป็นจุดเริ่มต้นที่นักศึกษาต้อง แยกแยะและเชื่อมโยง หลักฐานเชิงโครงสร้าง เช่น Form Harmony) ใน Score ดนตรีเข้ากับบริบททางประวัติศาสตร์และสังคม

2) Evaluating (การประเมิน) คือ การตัดสินคุณค่าและความน่าเชื่อถือของข้อโต้แย้งหรือแหล่งข้อมูล เช่น ประเมินว่าบทวิจารณ์ดนตรีในศตวรรษที่ 19 มีอคติหรือไม่ ซึ่งเป็นหัวใจของการสืบสวนเชิงสุนทรียศาสตร์

3) Reasoning (การให้เหตุผล) คือการใช้ตรรกะและหลักฐานที่ผ่านการวิเคราะห์และประเมินแล้ว เพื่อสร้าง ข้อสรุปที่สมเหตุสมผล ว่าทำไมคิดก็ จึงเลือกใช้เทคนิคทางดนตรีบางอย่าง เช่น ให้เหตุผลว่าการที่ Wagner ใช้ Leitmotif ใน Ring Cycle เป็นไปตามอุดมการณ์ของ Gesamtkunstwerk อย่างไร

4) Problem Solving (การแก้ปัญหา) ในบริบทนี้คือ การแก้ปัญหาเชิงวาทกรรม หรือการตอบคำถาม ขับเคลื่อน (Driving Questions) ที่มีความกำกวมทางสุนทรียศาสตร์ เช่น การหาข้อสรุปว่าดนตรีของ Beethoven เป็นคลาสสิกหรือโรแมนติกมากกว่ากัน

5) Decision Making (การตัดสินใจ) คือผลลัพธ์สุดท้ายของการคิดเชิงวิพากษ์ โดยนักศึกษาต้อง ตัดสินใจเลือกและยืนยันมุมมองของตนเอง (Deciding what to believe or do) และนำเสนอในรูปแบบของ บทความวิเคราะห์เชิงโต้แย้ง

ดังนั้น การเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน (IBL) จากกระบวนการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จะทำหน้าที่เป็นกลไก ที่กระตุ้นให้นักศึกษาต้องวนเวียนอยู่กับองค์ประกอบทั้งห้านี้ซ้ำ ๆ เพื่อเปลี่ยนจากการรับข้อมูลแบบท่องจำ ไปสู่การเป็นผู้สร้างและปกป้องข้อโต้แย้งทางวิชาการได้อย่างแท้จริง

บริบทเฉพาะ: ความขัดแย้งทางสุนทรียศาสตร์ในดนตรียุคคลาสสิกและโรแมนติก

การเปลี่ยนผ่านทางดนตรีจากช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18 (คลาสสิก) ไปสู่คริสต์ศตวรรษที่ 19 (โรแมนติก) ไม่ใช่การเปลี่ยนผ่านอย่างกะทันหัน แต่เป็น ความตึงเครียดทางอุดมคติ (Ideological Tension) ซึ่งสะท้อนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและปรัชญาในวงกว้าง

1) แกนหลักของความขัดแย้ง: เหตุผล vs. อารมณ์ (Reason vs. Emotion)

มิติ	ยุคคลาสสิก (Classical Era, ~1730–1820)	ยุคโรแมนติก (Romantic Era, ~1820–1900)
อุดมคติหลัก	แสงสว่างทางปัญญา (Enlightenment): เน้นเหตุผล (Reason), สากลนิยม (Universalism), และความเป็นระเบียบ (Order)	ความรู้สึก (Sensibility) และอัตตานิยม (Individualism): เน้นอารมณ์ (Emotion), ปัจเจกบุคคล (Self-Expression), และจินตนาการ
เป้าหมายทางสุนทรียศาสตร์	ความสมดุลและความชัดเจน (Balance and Clarity): ดนตรีต้องเข้าใจง่าย, มีโครงสร้างที่สมมาตร (Symmetrical), และมีความงามเชิงสากล	การแสดงออกถึงความสุดโต่ง (Extreme Expression): ดนตรีต้องถ่ายทอดความทุกข์, ความรัก, และความมหัศจรรย์เหนือธรรมชาติ
โครงสร้างทางทฤษฎี	รูปแบบที่เคร่งครัด (Strict Form): Sonata Form, Rondo, Theme and Variations ที่มีการแบ่งส่วนชัดเจน	การขยายและยืดหยุ่นรูปแบบ (Extended/Flexible Form): การใช้ Chromaticism มากขึ้น, การเบี่ยงเบนทางฮาร์โมนี (Harmonic Deviation) เพื่อสร้างความตึงเครียด
บทบาทของ Composer	ช่างฝีมือผู้มีทักษะ (Skilled Artisan) ทำงานภายใต้การอุปถัมภ์ของชนชั้นสูง (Patronage System)	ศิลปินอัจฉริยะ (Heroic Genius) ผู้สื่อสารความจริงอันลึกซึ้ง (The Prophet), ทำงานเพื่อตลาดสาธารณะ

2) ประเด็นสุนทรียศาสตร์ที่เป็นแกนโต้แย้ง (Driving Conflicts)

ความขัดแย้งเหล่านี้เป็นแหล่งข้อมูลชั้นดีสำหรับคำถาม IBL ของคุณ เนื่องจากมันบังคับให้นักศึกษาต้อง เลือกและโต้แย้ง โดยใช้หลักฐานทางดนตรี ได้แก่

2.1) ลักษณะเฉพาะของดนตรี กล่าวคือ Absolute Music (ดนตรีบริสุทธิ์) อุดมคติจากยุคคลาสสิก แต่ยังคงอยู่ในยุคโรแมนติก โดย Brahms แนวคิดที่เชื่อว่าดนตรีควรมีความหมายในตัวเอง (Music for Music's Sake) และคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์มาจากการจัดระเบียบโครงสร้างทางดนตรีเท่านั้น ในขณะที่ Program Music (ดนตรีพรรณนา) การตอบโต้ที่เด่นชัดของยุคโรแมนติก (โดย Berlioz, Liszt) เชื่อว่าดนตรีสามารถและควรเล่าเรื่องราว พรรณนาภาพ หรือถ่ายทอดปรัชญาภายนอกได้ การใช้ดนตรีเพื่อเป็นพาหนะของอารมณ์และความคิด

2.2) รูปแบบ และการแสดงออกของดนตรี กล่าวคือ ยุคคลาสสิก ความงามเกิดจาก รูปแบบที่สมบูรณ์แบบ (Formal Perfection) การแสดงอารมณ์ต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ ในขณะที่ ยุคโรแมนติก ความงามเกิดจาก พลังการแสดงออก หากรูปแบบดั้งเดิมเป็นอุปสรรคต่อการถ่ายทอดอารมณ์สูงสุด ก็สามารถทำลายหรือขยายรูปแบบ นั้นได้ (เช่น การใช้โครงสร้างที่ไม่สมมาตรหรือการยืดขยายส่วน Coda อย่างยิ่งยวด โดย Beethoven)

2.3) ปรัชญาของดนตรีในยุคสมัย กล่าวคือ ยุคคลาสสิก งานดนตรีมีเป้าหมายเพื่อสื่อสาร "อารมณ์สากล" (Affections) ที่ทุกคนสามารถเข้าใจได้ ในขณะที่ ยุคโรแมนติก งานดนตรีคือการสำรวจ โลกภายในที่ซับซ้อนและเป็นเอกลักษณ์ ของศิลปิน (Self-Expression) ซึ่งอาจไม่เป็นสากลและไม่จำเป็นต้องเข้าใจง่าย

3) บทบาทของ Ludwig van Beethoven

กล่าวได้ว่า Beethoven เป็นตัวอย่างที่ดีที่สุดของความขัดแย้งนี้ เพราะเขาเป็น "สะพานเชื่อม" และเป็นผู้ที่กีดตันขีดจำกัด ของสุนทรียศาสตร์ยุคคลาสสิก กล่าวคือ ด้านคลาสสิก เขายังคงใช้ Sonata Form เป็นแกนหลักในงานส่วนใหญ่ ส่วนด้านโรแมนติก: เขา ขยายขนาด ของวงออร์เคสตรา, ยืดส่วน Coda ให้เป็นจุดสำคัญ, และใช้ ความขัดแย้งทางฮาร์โมนี เพื่อถ่ายทอดอารมณ์ความเป็นวีรบุรุษ (Heroism) และความทุกข์ส่วนตัว

ตัวอย่างเช่น การให้นักศึกษาใช้ IBL เพื่อตัดสินใจว่า Sonata No. 23 (Appassionata) ของ Beethoven มีความ คลาสสิก หรือ โรแมนติก มากกว่ากัน โดยอ้างหลักฐานจาก Score (ทฤษฎี) คือหัวใจของโครงการวิจัยนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Review of Related Literature)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วนหลัก ตามแนวคิดของโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการนี้ กล่าวคือ งานวิจัยจำนวนมากสนับสนุนว่า การเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน (IBL) เป็นตัวเร่งสำคัญในการ

พัฒนา ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ (CT) โดยเฉพาะในสาขาดนตรีศึกษา การศึกษาของ Costes-Onishi, P., & Kwek, D. (2023) ได้ทำการศึกษาในชั้นเรียนดนตรีและพบว่านักวิชาการจำนวนมากสนับสนุนการเพิ่มกิจกรรมทางปัญญาที่เน้น CT ผ่าน IBL งานวิจัยนี้ระบุว่า IBL มีความจำเป็นต่อการสอนและการเรียนรู้ที่ช่วยเพิ่มทักษะและเจตคติในการคิดเชิงวิพากษ์ ส่วนการศึกษาของ Mitarlis, Ibnu, S., Rahayu, S., & Sutrisno. (2020) กล่าวว่า แม้จะอยู่ในบริบทของครูเคมี แต่ก็สนับสนุนการใช้ New Inquiry-Based Learning (NIBL) เพื่อปรับปรุงทักษะการคิดระดับสูงหลายด้าน (M-HOTS) ซึ่งรวมถึง CT โดยผลลัพธ์แสดงให้เห็นว่าคะแนน N-Gain ของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตามบทบาทของ IBL ใน Higher Education ในการศึกษาของต่างประเทศมีการยอมรับอย่างกว้างขวางว่า IBL มีความสำคัญในการศึกษาระดับอุดมศึกษา เนื่องจากส่งเสริมการสร้างความรู้, การเรียนรู้ที่เน้นนักศึกษาเป็นศูนย์กลาง, และการพัฒนาทักษะที่สามารถถ่ายโอนได้ (Transferable Skills) เช่น CT และการทำงานร่วมกัน

การศึกษาวิจัยหลายผลงานเน้นย้ำว่าชั้นเรียนประวัติศาสตร์ดนตรีควรเปลี่ยนจากการท่องจำไปสู่การวิเคราะห์เพื่อพัฒนาทักษะการสะท้อนคิด งานวิจัยที่เสนอแนวคิดว่าประวัติศาสตร์ดนตรีควรถูกใช้เป็น **"เวิร์คช็อป" (Workshop)** เพื่อพัฒนาทักษะ CT โดยกระตุ้นให้นักเรียนตั้งคำถามทางประวัติศาสตร์, ใช้แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ, และสร้างการตีความด้วยตนเอง การศึกษาของ Narayan, R., Rodriguez and at al, 2013). สนับสนุนการใช้วิธีวิทยาที่อิงกับ **Constructivism** ในชั้นเรียนดนตรี โดยเสนอว่าการฟังดนตรีและการเรียนรู้ทางดนตรีสามารถพัฒนา CT ได้ หากผู้สอนออกแบบบทเรียนโดยตั้งอยู่บนความท้าทายและประเด็นที่ต้องสืบสวน นอกจากนี้การศึกษาก็เชื่อมโยงกับ **Aesthetics** งานของ Kertz-Welzel (2008) ซึ่งเห็นว่า CT ผ่านการสืบสวนเชิงสุนทรียศาสตร์มีศักยภาพในการพัฒนา "วุฒิภาวะทางสุนทรียศาสตร์" (**Aesthetic Maturity**) ในดนตรีศึกษา

การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research - AR) ได้รับการยอมรับว่าเป็นระเบียบวิธีที่มีคุณค่าในการเชื่อมช่องว่างระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติในชั้นเรียนดนตรี ลักษณะของ AR ในการศึกษาดนตรีมุ่งเน้นการปรับปรุงการปฏิบัติงานในชั้นเรียน การรวมการวิจัยและการปฏิบัติเข้าด้วยกัน และนำไปสู่การเรียนรู้ที่ทรงพลังสำหรับผู้สอน มีงานวิจัยที่ใช้ **Participatory Action Research** ในการประเมินความเหมาะสมของการสอนแบบ IBL ในการศึกษาวิชาดนตรีระดับอุดมศึกษา โดยพบว่า AR ช่วยให้เกิดความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับความท้าทายและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริงในการพัฒนาทักษะการสะท้อนคิดของนักศึกษา

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงานวิจัย

งานวิจัยนี้เป็น การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) รูปแบบ การวิจัยในชั้นเรียน (Classroom Action Research) โดยเน้นที่วัฏจักรแรก (Cycle 1: Planning, Acting, Observing, Reflecting) เพื่อพัฒนา และประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้

กลุ่มเป้าหมายและบริบท (Participants and Context)

กลุ่มเป้าหมาย นักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 โปรแกรมวิชาดนตรีศึกษา ที่ลงทะเบียนเรียนวิชา ประวัติศาสตร์ดนตรีตะวันตก ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 โดยกำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดในชั้นเรียน

บริบทการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนวิชาประวัติศาสตร์ดนตรีตะวันตก จำนวน 3 สัปดาห์ โดยเน้นหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งทางสุนทรียศาสตร์ ได้แก่ การเปลี่ยนผ่านจากแนวคิดจากดนตรียุค คลาสสิก ไปเป็นดนตรียุคโรแมนติก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (Research Instruments)

เครื่องมือในวงจรที่ 1 มุ่งเน้นการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพและการวัดผลเบื้องต้น

ที่	เครื่องมือ	วัตถุประสงค์หลัก	ประเภทข้อมูล	ผู้รับผิดชอบ/ ผู้ให้ข้อมูล
1	ชุดกิจกรรม IBL (3.1)	1. เครื่องมือในการปฏิบัติ (Intervention) 2. ประเมินความเหมาะสมของเนื้อหา และคำถามนำ	เอกสาร/เนื้อหา	ผู้วิจัย (อาจารย์)
2	แบบ สังเกตการณ์ (3.2)	วัดระดับ การมีส่วนร่วมเชิงวิชาการ (Academic Engagement) ของ นักศึกษาในระหว่างการอภิปรายโต้แย้ง	เชิงปริมาณ (Frequency) และ เชิงคุณภาพ	ผู้วิจัย
3	แบบสอบถาม ทัศนคติ (3.3)	วัด ทัศนคติ และ ความสนใจ ของ นักศึกษาต่อรูปแบบการสอน IBL หลัง การนำร่อง	เชิงปริมาณ (Rating Scale)	นักศึกษา

ที่	เครื่องมือ	วัตถุประสงค์หลัก	ประเภทข้อมูล	ผู้รับผิดชอบ/ ผู้ให้ข้อมูล
4	บันทึกการ สอน (3.4)	บันทึก ข้อบกพร่อง และ ความท้าทาย ในการปฏิบัติ, การสะท้อนผลเชิงลึก	เชิงคุณภาพ	ผู้วิจัย (อาจารย์)
5	ผลงาน นักศึกษา	วิเคราะห์คุณภาพของ โครงร่างข้อโต้แย้ง เบื้องต้นที่นักศึกษาสร้างขึ้น	เชิงคุณภาพ	นักศึกษา/ ผู้วิจัย

ทั้งนี้ ผลงานของนักศึกษาจะถูกประเมินด้วยเกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกรายด้าน (Analytic Rubric) ซึ่งพัฒนาขึ้นตามกรอบองค์ประกอบของทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ตาม The Delphi Report (Facione, 1990) โดยมุ่งวัดองค์ประกอบย่อย ได้แก่ การตีความ (Interpretation), การวิเคราะห์ (Analysis), การประเมินข้อโต้แย้ง (Evaluation) และการอธิบายเชิงเหตุผล (Explanation) การประเมินแบบแยกรายด้านดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อสะท้อนพัฒนาการเชิงคุณภาพของนักศึกษาในแต่ละมิติของการคิดเชิงวิพากษ์อย่างชัดเจน มากกว่าการรายงานคะแนนภาพรวมเพียงค่าเดียว

กระบวนการวิจัย

การดำเนินการจะทำตามวัฏจักร Plan-Act-Observe-Reflect โดยมีรายละเอียด แต่ละขั้นตอน ดังนี้
 ขั้นที่ 1 การวางแผน (Plan) เป็นการการพัฒนาเครื่องมือ สร้างชุดกิจกรรม IBL ที่เน้นคำถามขับเคลื่อน (Driving Questions) เชิงสุนทรียศาสตร์ (เช่น Absolute vs. Program Music) และรวบรวมแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ/ทุติยภูมิที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการตรวจสอบความสอดคล้อง (Content Validation) โดยนำชุดกิจกรรมและเครื่องมือวัดผล (แบบสังเกตการณ์/สอบถาม) ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีศึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านระเบียบวิธีวิจัย 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสม (Congruency) ก่อนนำไปใช้

ขั้นที่ 2 การปฏิบัติ (Act) เป็นการนำร่อง โดยผู้วิจัยนำชุดกิจกรรม IBL ไปใช้ในชั้นเรียนตามแผนที่กำหนด โดยบทบาทของผู้สอน จะเปลี่ยนจากผู้บรรยายเป็น ผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ที่คอยนำทางให้นักศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์โน้ตเพลง (Score) การอภิปรายกลุ่ม และสร้างข้อสรุปของตนเอง

ในระหว่างการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน (IBL) ผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกและให้การสนับสนุนเชิงกระบวนการ (Scaffolding) โดยหลีกเลี่ยงการชี้นำคำตอบโดยตรง หากนักศึกษาประสบภาวะไม่สามารถดำเนินการสืบสวนต่อได้หรือหลงประเด็นในการวิเคราะห์ความขัดแย้งทางสุนทรียศาสตร์ ผู้วิจัยจะใช้กลยุทธ์การช่วยเหลือเชิงกระบวนการ เช่น การตั้งคำถามสะท้อนกระบวนการคิด (metacognitive prompts), การชี้ให้นักศึกษากลับไปพิจารณาหลักฐานจาก score หรือบริบททางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง และการช่วยจำกัดกรอบของประเด็นปัญหา เพื่อคงไว้ซึ่งอิสระทางปัญญาและการตัดสินใจเชิงวิพากษ์ของผู้เรียน

ขั้นที่ 3 การสังเกต (Observe) แบ่งประเด็นการสังเกต ดังนี้

(1) การสังเกตเชิงปริมาณ ใช้แบบสังเกตการณ์ (เครื่องมือ, 3.2) บันทึกความถี่ของการแสดงความคิดเห็นเชิงวิพากษ์และการใช้หลักฐานจากโน้ตเพลงในระหว่างกิจกรรมกลุ่ม

(2) การเก็บทัศนคติให้นักศึกษาทำแบบสอบถามทัศนคติ (เครื่องมือ, 3.3) หลังสิ้นสุดกิจกรรมนำร่อง

(3) การรวบรวมผลงาน โดยการรวบรวมผลงานนักศึกษา (เครื่องมือ, 3.5) ได้แก่ โครงร่างข้อโต้แย้ง หรือ Mind Map ที่สร้างขึ้น

(4) การบันทึกสะท้อนผลทันที โดยผู้วิจัยบันทึกเหตุการณ์สำคัญ ปัญหาทางปฏิบัติ และปฏิกิริยาที่ไม่คาดคิดในบันทึกการสอน (เครื่องมือ, 3.4)

ขั้นที่ 4 การสะท้อนผล (Reflect) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดเพื่อตอบคำถามการวิจัยในวงจรที่ 1 แบ่งออกเป็น

(1) เชิงคุณภาพ ได้แก่ การวิเคราะห์บันทึกการสอนและผลงานนักศึกษาเพื่อระบุ ข้อบกพร่องเชิงโครงสร้าง ของกิจกรรม เช่น คำถามกว้างเกินไป ข้อมูลไม่เพียงพอ และความท้าทายในการปฏิบัติ

(2) เชิงปริมาณ ได้แก่ การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติและการมีส่วนร่วม การปรับปรุง สร้างข้อเสนอแนะที่ชัดเจนเพื่อปรับปรุงชุดกิจกรรม IBL และการปรับวิธีการสอนของผู้วิจัยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สำหรับการนำไปใช้ในวงจรที่ 2 (ซึ่งจะเน้นการวัดผลทักษะ CT เชิงลึก)

การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis - Cycle 1 Focus)

การวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) คือ ค่าเฉลี่ย เพื่อสรุปผลการสังเกตการณ์การมีส่วนร่วมและแบบสอบถามทัศนคติ

การวิเคราะห์เชิงคุณภาพการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) วิเคราะห์บันทึกการสอน (3.4) และผลงานนักศึกษา (3.5) โดยการสร้างประเด็น (Themes) เพื่อระบุอุปสรรค ความสำเร็จ และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงชุดกิจกรรม IBL

การตรวจสอบโดยสามเส้า (Triangulation) เปรียบเทียบผลที่ได้จากการสังเกต บันทึกการสอน และแบบสอบถามทัศนคติ เพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือของผลการนำร่อง (Trustworthiness)

เกณฑ์การประเมินทักษะการคิดเชิงวิพากษ์จากผลงานวิเคราะห์เชิงโต้แย้ง

องค์ประกอบ CT	ระดับ 4 ดีเยี่ยม	ระดับ 3 ดี	ระดับ 2 พอใช้	ระดับ 1 ควรปรับปรุง
Interpretation (การตีความ)	ตีความประเด็นสุนทรียศาสตร์ได้ชัดเจนลึกซึ้ง และสอดคล้องกับบริบททางประวัติศาสตร์และดนตรี	ตีความประเด็นได้ถูกต้อง แต่ยังไม่ครอบคลุมทุกมิติ	ตีความได้บางส่วน ยังคลุมเครือหรือไม่เชื่อมโยงครบ	ตีความคลาดเคลื่อน หรืออธิบายความหมายไม่ชัด
Analysis (การวิเคราะห์)	วิเคราะห์หลักฐานจาก score และเชื่อมโยงโครงสร้างดนตรีกับแนวคิดทางประวัติศาสตร์ได้อย่างมีเหตุผล	วิเคราะห์หลักฐานได้ถูกต้อง แต่การเชื่อมโยงยังไม่ลึก	วิเคราะห์เชิงพรรณนาเป็นหลัก การเชื่อมโยงยังไม่จำกัด	ขาดการวิเคราะห์เชิงโครงสร้าง ใช้ความเห็นส่วนตัว
Evaluation (การประเมินข้อโต้แย้ง)	ประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานและข้อโต้แย้งได้อย่างมีวิจารณญาณ	ประเมินข้อโต้แย้งได้ แต่ยังไม่พิจารณามุมมองทางเลือก	ประเมินแบบสรุปกว้าง ขาดเกณฑ์ชัดเจน	ไม่แสดงการประเมินหรือยอมรับข้อมูลโดยไม่พิจารณา
Explanation (การอธิบายเชิงเหตุผล)	อธิบายข้อสรุปอย่างเป็นระบบ มีเหตุผลและหลักฐานสนับสนุนชัดเจน	อธิบายเหตุผลได้ชัด แต่โครงสร้างการนำเสนอยังไม่สมบูรณ์	อธิบายเหตุผลได้บางส่วน ขาดความต่อเนื่อง	อธิบายไม่เป็นเหตุเป็นผล หรือไม่มีหลักฐานรองรับ

หมายเหตุการใช้: Rubric นี้ใช้ประเมินผลงานเชิงคุณภาพ (เช่น โครงร่างข้อโต้แย้ง/บทความสั้น) เพื่อสะท้อนพัฒนาการรายด้านใน Cycle 1

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เรื่อง "การใช้ IBL เชิงสุนทรียศาสตร์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ในวิชาประวัติศาสตร์ดนตรี" ของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 (กลุ่ม 68/2) ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามวงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (PAOR) และประเมินผลผ่านเครื่องมือวิจัยที่ได้ตรวจสอบคุณภาพแล้ว โดยแบ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

4.1 ผลการพัฒนาและนำร่องชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน (IBL) ที่เน้นความขัดแย้งทางสุนทรียศาสตร์ของดนตรียุคคลาสสิกและโรแมนติก

การดำเนินงานในส่วนนี้ ผู้วิจัยได้บูรณาการแนวคิดทฤษฎีการสร้างสรรคความรู้ (Constructivism) และปรัชญาการเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Learning by Doing) ของ John Dewey เข้ากับกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (PAOR) โดยมีขั้นตอนการพัฒนาและผลการนำร่อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1.1 การวางแผนและออกแบบชุดกิจกรรม (Plan & Design Phase)

ผู้วิจัยได้พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน (IBL) โดยยกระดับจากการสืบสวนเพื่อยืนยันข้อเท็จจริง (Confirmation Inquiry) ไปสู่ การสืบสวนที่มีการชี้แนะ (Guided Inquiry) เพื่อบ่มเพาะวุฒิภาวะทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetic Maturity) ตามแนวคิด Critical Musicality ของ Kertz-Welzel โดยแบ่งโครงสร้างการพัฒนาออกเป็น 2 มิติหลัก ได้แก่

1) มิติด้านเนื้อหา (Content Dimension)

ผู้วิจัยได้สกัดความตึงเครียดทางอุดมคติ (Ideological Tension) ระหว่างช่วงรอยต่อศตวรรษที่ 18-19 มาเป็นแกนกลางในการสร้างคำถามขับเคลื่อน (Driving Questions) ได้แก่

(1) ความขัดแย้งเชิงปรัชญา คือ เหตุผลและแสงสว่างทางปัญญา (ยุคคลาสสิก) ปะทะกับ อารมณ์และอัตตานิยม (ยุคโรแมนติก)

(2) ความขัดแย้งเชิงรูปแบบ คือ การจัดระเบียบและดนตรีบริสุทธิ์ (Absolute Music) ปะทะกับ การทำลายกรอบโครงสร้างและดนตรีพรรณนา (Program Music)

2) มิติด้านกระบวนการ (Process Dimension)

ผู้วิจัยออกแบบกิจกรรมตามวัฏจักร 5 ขั้นตอน (5Es) ได้แก่

- (1) การตั้งคำถาม (Ask/Engage)
- (2) การสำรวจ (Explore/Investigate)
- (3) การสร้างและอธิบาย (Create/Explain)
- (4) การประเมินผล (Evaluate)
- (5) การประยุกต์ใช้ (Apply/Elaborate)

ทั้งนี้ การตรวจสอบคุณภาพ ชุดกิจกรรมและคำถามขับเคลื่อน ได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีศึกษา และด้านระเบียบวิธีวิจัย จำนวน 3 ท่าน ก่อนนำไปใช้จริง

4.1.2 การนำร่องปฏิบัติการในชั้นเรียน (Action & Pilot Phase)

ในระหว่างการนำร่องนี้ ผู้วิจัยได้นำชุดกิจกรรม IBL เชิงสุนทรียศาสตร์ไปทดลองใช้ปฏิบัติการจริง (Pilot) กับกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นปีที่ 2 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาประวัติศาสตร์และวรรณกรรมดนตรีตะวันตก (MUSED2104) หัวใจสำคัญของขั้นตอนนี้คือการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยได้เปลี่ยนบทบาทอย่างสิ้นเชิงจากการเป็นผู้บรรยาย (Lecturer) ที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดข้อเท็จจริงแบบตายตัว ไปสู่การเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ที่คอยนำทางกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการสืบสวนเชิงสุนทรียศาสตร์อย่างเป็นรูปธรรม ผู้วิจัยได้ออกแบบสถานการณ์จำลอง (Scenario) โดยใช้ผลงานของ ลุดวิก ฟาน เบโธเฟน (Ludwig van Beethoven) ในฐานะสะพานเชื่อมแห่งยุคสมัย ผ่านกระบวนการขับเคลื่อน 5 ขั้นตอน (5Es) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การตั้งคำถามและกระตุ้นความขัดแย้ง (Ask/Engage)

ผู้วิจัยเปิดประเด็นด้วยคำถามขับเคลื่อน (Driving Question) ที่มีสภาวะกำกวมทางสุนทรียศาสตร์ว่า "Sonata No. 23 (Appassionata) ของ Beethoven มีความเป็นคลาสสิกหรือโรแมนติก มากกว่ากัน กระบวนการนี้เป็นการบังคับให้นักศึกษาต้องเผชิญกับความตึงเครียดระหว่างแนวคิดลักษณะเฉพาะทางดนตรีของยุคคลาสสิกที่เน้นความสมดุลและความชัดเจน (Balance and Clarity) กับลักษณะเฉพาะของยุคโรแมนติกที่เน้นการแสดงออกถึงความสุดโต่งทางอารมณ์ (Extreme Expression)

2) การสำรวจและค้นหาหลักฐานเชิงประจักษ์ (Explore/Investigate)

นักศึกษาถูกกระตุ้นให้ต้องเลือกข้าง จากนั้น นักศึกษาต้องลงมือปฏิบัติเพื่อสืบค้นข้อมูลและวิเคราะห์โน้ตเพลง (Score) ของบทเพลงดังกล่าว เพื่อค้นหาหลักฐานทางทฤษฎีดนตรีที่ซ่อนอยู่ เช่น การพิจารณาว่า Beethoven ยังคงยึดถือรูปแบบโครงสร้างที่เคร่งครัด (Strict Form) แบบคลาสสิก หรือมีการใช้โครงสร้างที่ยืดหยุ่น (Flexible Form) เช่น การใช้ฮาร์โมนีที่เบี่ยงเบน (Harmonic Deviation) และการใช้โครมาติก (Chromaticism) เพื่อสร้างความตึงเครียดตามแบบฉบับโรแมนติก

3) การสร้างข้อสรุปและการเชื่อมโยงศาสตร์ (Create/Explain)

ในขั้นตอนนี้ นักศึกษาต้องสังเคราะห์หลักฐานที่ค้นพบเพื่อสร้างข้อสรุปของกลุ่มตนเอง โดยมีความท้าทายหลักคือการบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์ โดยนักศึกษามust นำหลักฐานเชิงโครงสร้าง (Structural Evidence) ที่วิเคราะห์ได้จากวิชาทฤษฎีดนตรี มาอธิบายเชื่อมโยงกับหลักฐานเชิงบริบทในวิชาประวัติศาสตร์ดนตรี เช่น การอธิบายว่าการขยายสัดส่วนโครงสร้างในบทเพลงนั้น ลักษณะการดำเนินคอร์ด เป็นอย่างไร

4) การประเมินและปกป้องข้อโต้แย้ง (Evaluate)

ผู้วิจัยเปิดพื้นที่ให้เกิดการอภิปรายโต้แย้ง (Debate) ทางวิชาการอย่างมีเหตุผล โดยนักศึกษามust ทำหน้าที่ประเมินความสมเหตุสมผลและความน่าเชื่อถือของข้อโต้แย้งจากกลุ่มเพื่อน พร้อมทั้งฝึกทักษะการปกป้องข้อโต้แย้ง (Defend Arguments) ของกลุ่มตนเองอย่างแข็งขัน ซึ่งถือเป็นการฝึกฝนทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) อย่างแท้จริง

5) กลยุทธ์การสนับสนุนเชิงกระบวนการของผู้วิจัย (Teacher Scaffolding & Facilitation)

ในระหว่างที่นักศึกษาดำเนินกิจกรรมทั้ง 4 ขั้นตอนข้างต้น ผู้วิจัยได้ใช้กลยุทธ์การสอนอย่างระมัดระวังเพื่อไม่ให้เป็นการแทรกแซงกระบวนการคิดของผู้เรียน ดังนี้

(1) การหลีกเลี่ยงการชี้แนะคำตอบ ผู้วิจัยให้การสนับสนุนเชิงกระบวนการและบรรยากาศการดำเนินกิจกรรม แต่หลีกเลี่ยงการให้คำตอบหรือข้อสรุปที่ตายตัวโดยตรง

(2) การใช้คำถามกระตุ้นคิด (Metacognitive Prompts) เมื่อสังเกตพบว่านักศึกษากำลังหลงประเด็น ขาดความเชื่อมโยง หรือไม่สามาถสืบสวนต่อไปได้ ผู้วิจัยจะใช้การตั้งคำถามสะท้อนกระบวนการคิด เพื่อให้นักศึกษาตระหนักรู้ถึงข้อบกพร่องในตรรกะของตนเอง

(3) การรักษาอิสระทางปัญญา (Intellectual Autonomy) ผู้วิจัยทำหน้าที่เพียงชี้ให้นักศึกษากลับไปพิจารณาหลักฐานจากโน้ตเพลง และรื้อฟื้นบริบททางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องขึ้นมาพิจารณาใหม่ รวมถึงช่วยจำกัดกรอบของปัญหาให้แคบลง ทั้งนี้ เพื่อรักษาสภาวะการมี

อิสระทางปัญญา ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดที่ทำให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจเชิงวิพากษ์ด้วยตนเองได้ในท้ายที่สุด

ภาพที่ 4.1 บรรยายการดำเนินกิจกรรม ในช่วงการนำเสนอข้อมูลของแต่ละฝ่าย
ที่มา : องอาจ อินทนิเวศ

ภาพที่ 4.2 บรรยายการดำเนินกิจกรรม ในช่วงการโต้แย้ง
ที่มา : องอาจ อินทนิเวศ

จากภาพที่ 4.1 และ 4.2 เป็นบรรยายการดำเนินกิจกรรมที่แบ่งออกเป็น 2 ทีม นั่งตรงข้ามกัน โดยแต่ละทีมมีฝ่ายนำเสนอ และฝ่ายสนับสนุน และสืบค้นข้อมูลแบบฉับพลันเพื่อนำข้อมูลให้แก่ผู้อภิปราย

4.1.3 ผลการสังเกตการณ์และการสะท้อนผลจากการนำร่อง (Observation & Reflection Phase)

จากการสังเกตการณ์และการบันทึกการสอน ผู้วิจัยค้นพบปรากฏการณ์ที่สำคัญทั้งในด้านความสำเร็จและข้อจำกัดที่ต้องนำไปปรับปรุงในวงจรที่ 2 ดังนี้

1) ปรากฏการณ์เชิงบวก (Positive Outcomes) กล่าวคือ นักศึกษาแสดงให้เห็นถึงความสนใจและการหลุดพ้นจากสภาวะถูกจำกัดการสืบสวน การใช้ความขัดแย้งทางสุนทรียศาสตร์ บังคับให้นักศึกษาต้องใช้วิจารณญาณ ไม่ใช่เพียงการท่องจำปี ค.ศ. หรือชื่อยุคสมัย ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการเปลี่ยนผู้เรียนจากการเป็นผู้รับความรู้เชิงประวัติศาสตร์ ไปเป็นนักวิชาการดนตรีที่สามารถคิดเชิงวิพากษ์

2) ข้อบกพร่องและอุปสรรคเชิงวิชาการ (Academic Obstacles) ถึงแม้การมีส่วนร่วมจะสูงขึ้น แต่ผู้วิจัยพบปัญหาวิกฤตการณ์การแตกแยกของความรู้ กล่าวคือ ในช่วงแรกของการสืบสวน นักศึกษาจำนวนมากยังไม่สามารถเชื่อมโยงศาสตร์เข้าด้วยกันได้ นักศึกษาสามารถระบุโครงสร้างทางการประสานเสียง หรือการขยายส่วนลงจบ ในโน้ตเพลง ได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาทฤษฎีดนตรี แต่ไม่สามารถอธิบายในเชิงวิพากษ์ได้ว่าโครงสร้างเหล่านั้นสะท้อนความตึงเครียดทางอารมณ์ หรือความโดดเด่นในยุคโรแมนติกได้อย่างไร

4.1.4 การปรับปรุงและพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อใช้วงจรต่อไป (Refinement)

จากข้อค้นพบในระย่นำร่อง ผู้วิจัยได้ดำเนินการสะท้อนผล (Reflect) เพื่อแก้ไขปัญหการแยกส่วนของความรู้ โดยได้กำหนดกลยุทธ์การปรับปรุงชุดกิจกรรม IBL คือ การเสริมสร้างระบบช่วยเหลือ ผู้วิจัยได้ออกแบบชุดคำถามสะท้อนกระบวนการคิดเข้าไปในแผนการสอน เพื่อใช้ชี้แนะให้นักศึกษากลับไปพิจารณาหลักฐานจากโน้ตเพลงควบคู่กับบริบททางประวัติศาสตร์ทีละขั้นตอน (Step-by-step guidance) โดยยังคงรักษาระดับความอิสระทางปัญญาของผู้เรียนไว้ เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการสืบสวนเชิงลึกในวงจรการวิจัยที่ 2 ต่อไป

4.2. การประเมินผลเบื้องต้น ของการใช้ชุดกิจกรรม IBL ต่อการมีส่วนร่วมเชิงวิชาการ และทัศนคติ ของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ในชั้นเรียนประวัติศาสตร์ดนตรี

การประเมินผลในระย่นำร่อง (Pilot Phase) ของวงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการนี้ มุ่งเน้นการตรวจสอบปฏิกริยาตอบสนองของผู้เรียนที่มีต่อการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ จากผู้รับข้อมูล (Information Consumers) ไปสู่ผู้สร้างข้อโต้แย้งทางวิชาการ (Academic Argument

Creators) ผ่านการใช้สุนทรียศาสตร์เป็นเครื่องมือขับเคลื่อน ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 มิติหลัก ได้แก่ การมีส่วนร่วมเชิงวิชาการ และทัศนคติของนักศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.2.1 ผลการประเมินการมีส่วนร่วมเชิงวิชาการ (Academic Engagement)

ผู้วิจัยได้ประเมินพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของนักศึกษาในระหว่างการสืบสวนประเด็นความขัดแย้งทางสุนทรียศาสตร์ โดยใช้แบบสังเกตการณ์การมีส่วนร่วมเชิงวิชาการ ซึ่งครอบคลุมตัวชี้วัดพฤติกรรมเชิงประจักษ์ 6 ด้าน ผลการวิเคราะห์พบว่า กิจกรรม IBL สามารถลดความเจ็บในชั้นเรียน และกระตุ้นให้เกิดชุมชนแห่งการสืบเสาะ (Community of Inquiry) ได้อย่างมีนัยสำคัญ ดังนี้

ตารางที่ 4.1 พฤติกรรมระหว่างการอภิปรายความขัดแย้งทางสุนทรียศาสตร์

การมีส่วนร่วมเชิงวิชาการ	ระดับการมีส่วนร่วม	พัฒนาการหลักที่พบจากการใช้ IBL เชิงสุนทรียศาสตร์
1. การแสดงความคิดเห็นทางวิชาการ	สูงมาก	นักศึกษากล้าแสดงมุมมองต่อประเด็นสุนทรียศาสตร์ที่ขัดแย้งกันอย่างชัดเจน
2. การตั้งคำถามเชิงวิชาการ	สูง	มีการตั้งคำถามท้าทายข้อคิดเห็นเดิมและตรวจสอบข้อมูลมากขึ้น
3. การใช้เหตุผลและการอธิบาย	สูงมาก	สามารถอธิบายเชื่อมโยงแนวคิดทางดนตรีกับบริบทสังคมได้ดี
4. การใช้หลักฐานสนับสนุน	สูง	มีการอ้างอิงโน้ตเพลง และบริบทประวัติศาสตร์เพื่อสนับสนุนข้อโต้แย้ง
5. การโต้ตอบทางวิชาการกับผู้อื่น	ปานกลางถึงสูง	เริ่มมีการโต้แย้งและสนับสนุนความเห็นของเพื่อนอย่างมีเหตุผล
6. ความใส่ใจและมีส่วนร่วมต่อเนื่อง	สูงมาก	นักศึกษามีสมาธิติดตามกิจกรรมการอภิปรายอย่างต่อเนื่อง

จากตารางที่ 4.1 พบว่า พฤติกรรมระหว่างการอภิปรายความขัดแย้งทางสุนทรียศาสตร์ (เช่น Absolute vs. Program Music) พบว่า การมีส่วนร่วมเชิงวิชาการในภาพรวมมีการพัฒนาขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

4.2.2 ผลการประเมินทัศนคติและความสนใจ (Attitude and Interest)

เพื่อประเมินความพึงพอใจและผลกระทบเชิงจิตวิทยาที่มีต่อรูปแบบการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลหลังสิ้นสุดกิจกรรมโดยใช้แบบสอบถามทัศนคติ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นถึงการตอบรับในเชิงบวกอย่างชัดเจน โดยนักศึกษามีทัศนคติอยู่ในระดับ เห็นด้วยอย่างยิ่ง (ค่าเฉลี่ย 4.21 - 5.00) ในทุกองค์ประกอบ ดังนี้

1) ด้านการหล่อหลอมความสนใจและแรงจูงใจ (Interest and Motivation)

นักศึกษาสะท้อนว่าการนำความเห็นต่างทางสุนทรียศาสตร์ มาเป็นแกนกลางในการตั้งคำถาม ช่วยพลิกโฉมวิชาประวัติศาสตร์ดนตรีจากการเป็นเพียงวิชาท่องจำอดีตที่ตายตัวให้กลายเป็นพื้นที่แห่งการค้นหาคำหมาย นักศึกษารู้สึกสนุกและมีแรงจูงใจภายใน เมื่อได้สวมบทบาทเป็นนักสืบทางประวัติศาสตร์ที่ต้องค้นหาคำความจริงผ่านเสียงดนตรี

2) ด้านการเสริมสร้างความมั่นใจในการคิดเชิงวิพากษ์ (Confidence in Critical Thinking)

ในด้านการคิดวิเคราะห์และการใช้เหตุผล นักศึกษามองว่าชุดกิจกรรม IBL ที่มีคำถามขับเคลื่อนช่วยให้พวกเขามีทิศทางในการวิเคราะห์โน้ตเพลงได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น การที่ผู้วิจัยเปิดพื้นที่ให้มีอิสระทางปัญญา ทำให้นักศึกษามีความมั่นใจว่าเหตุผลและข้อโต้แย้งของตนเองมีความน่าเชื่อถือ เพราะตั้งอยู่บนรากฐานของการบูรณาการข้อมูลข้ามศาสตร์อย่างเป็นรูปธรรม

3) ด้านการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Academic Engagement)

นักศึกษาแสดงความคิดเห็นว่าสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสืบสวน ช่วยทำลายความกลัวในการตอบคำถามผิด พวกเขากล้าแสดงความคิดเห็นและเกิดปฏิสัมพันธ์ทางวิชาการร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

โดยสรุป การประเมินผลในระยะนำร่องนี้ เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ยืนยันว่า การบูรณาการสุนทรียศาสตร์ เข้ากับแนวทาง Inquiry-Based Learning ไม่เพียงแต่เป็นกลไกที่ทรงพลังในการดึงดูดความสนใจของผู้เรียน (Engagement) แต่ยังเป็นวิธีการที่ช่วยเสริมสร้างกระบวนการคิดทางปัญญาที่สำคัญในการบ่มเพาะทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ในบริบทของดนตรีศึกษาได้อย่างแท้จริง

4.3 การวิเคราะห์ข้อบกพร่อง และ ความท้าทาย ในการนำกิจกรรม IBL ไปใช้จริง เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงชุดกิจกรรมและแผนการสอน

ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 ผู้วิจัยได้นำข้อมูลเชิงคุณภาพที่รวบรวมจาก บันทึกการสอน และการประเมินเบื้องต้นจาก ผลงานข้อเห็นต่างของนักศึกษา ในระยะนำร่อง (Pilot Phase/Cycle 1) มาวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อสะท้อนถึงอุปสรรคที่เกิดขึ้นจริงในชั้นเรียน การวิเคราะห์นี้เป็นหัวใจสำคัญในการเผยให้เห็นรอยต่อระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติ ซึ่งนำไปสู่การกำหนดทิศทางการปรับปรุงชุดกิจกรรมสำหรับวงจรการวิจัยที่ 2 โดยแบ่งประเด็นการวิเคราะห์ออกเป็น 3 มิติเชิงลึก ดังนี้

4.3.1 ข้อบกพร่องเชิงโครงสร้างกระบวนการคิดของผู้เรียน (Cognitive and Structural Flaws)

แม้กิจกรรม IBL จะประสบความสำเร็จในการดึงดูดความสนใจ แต่วิเคราะห์ผลงานของนักศึกษาพบว่ายังมีช่องโหว่ทางกระบวนการคิดที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่

1) ปรากฏการณ์วิกฤตการณ์การแตกแยกของความรู้

ในช่วงแรกของการสืบสวน นักศึกษาเผชิญกับภาวะชะงักงันในการบูรณาการข้ามศาสตร์ กล่าวคือ นักศึกษาสามารถใช้ความรู้วิชาทฤษฎีดนตรีเพื่อระบุ หลักฐานเชิงโครงสร้าง จากโน้ตเพลงได้อย่างถูกต้องแม่นยำ เช่น การระบุการใช้คอร์ดโครมาติก (Chromaticism) หรือคอร์ด Augmented Sixth ที่เกินความจำเป็น แต่กลับไม่สามารถอธิบายในเชิงวิพากษ์ ได้ว่าโครงสร้างเหล่านี้เป็นเครื่องมือที่สะท้อนความตึงเครียดทางจิตใจ หรือ แนวคิดลักษณะเฉพาะทางดนตรี ในยุคโรแมนติกได้อย่างไร ข้อโต้แย้งของนักศึกษาจึงมีลักษณะแยกส่วนและขาดความลึกซึ้งทางสุนทรียศาสตร์

2) ความยึดติดกับกระบวนการรับรู้แบบตายตัว

นักศึกษาบางส่วนยังคงมีภาวะทนต่อความไม่ชัดเจนได้ต่ำ ซึ่งเป็นผลจากการคุ้นเคยกับการสอนแบบบรรยาย เมื่อต้องเผชิญกับคำถามเชิงสุนทรียศาสตร์ที่ไม่มีคำตอบถูกผิดเพียงหนึ่งเดียว (เช่น ความเป็นคลาสสิก ปะทะ โรแมนติก ในงานชิ้นเดียวกัน) นักศึกษามักจะพยายามขอข้อสรุปที่ถูกต้องจากผู้สอน มากกว่าที่จะกล้าตัดสินใจเลือกข้างและปกป้องข้อโต้แย้งด้วยหลักฐานของตนเอง

4.3.2 ความท้าทายในบทบาทการปฏิบัติการสอน (Pedagogical Challenges of the Facilitator)

จากบันทึกการสอนของผู้วิจัย พบความท้าทายขั้นสูงในการบริหารจัดการพลวัตในชั้นเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การรักษาสมดุลระหว่างการชี้แนะ กับการรักษาอิสระความคิดทางปัญญา ผู้วิจัยพบว่าหากปล่อยให้นักศึกษาสืบสวนอย่างเปิดกว้างเกินไป นักศึกษาจะหลงประเด็นและวิเคราะห์ไม่ถึง

แก่นของทฤษฎีดนตรี แต่หากผู้วิจัยเข้าไปแทรกแซงหรืออธิบายเชื่อมโยงให้มากเกินไป กระบวนการ IBL ก็จะมีผลและกลายสภาพกลับไปเป็นการบรรยายแบบเดิม ซึ่งจะเป็นการทำลายโอกาสในการสร้างภูมิภาวะทางสุนทรียศาสตร์ด้วยตัวผู้เรียนเอง

4.3.3 ทิศทางและกลยุทธ์การปรับปรุงชุดกิจกรรมสู่วงจรการวิจัยที่ 2 (Refinement Strategies for Cycle 2)

เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องและความท้าทายดังกล่าว ผู้วิจัยได้กำหนดกลยุทธ์เชิงปฏิบัติการเพื่อนำไปใช้ปรับปรุงแผนการสอนในวงจรที่ 2 (Cycle 2) ดังนี้

(1) ผู้วิจัยจะปรับปรุงชุดคำถามในขั้นตอนการสร้างและอธิบาย (Create/Explain) ให้เป็นระบบขั้นบันได (Step-by-step guidance) โดยใช้คำถามสะท้อนกระบวนการคิด เช่น แทนที่จะถามรวบยอดว่า การขยาย Coda สะท้อนยุคโรแมนติกอย่างไร จะปรับเป็นคำถามย่อยที่บังคับให้เชื่อมโยงทีละจุด เช่น นักศึกษาพบความผิดปกติใดในโครงสร้างทฤษฎีนี้ ตามด้วยคิดว่าความผิดปกตินั้น สร้างความรู้สึกตึงเครียดหรือผ่อนคลาย และความรู้สึกตึงเครียดนี้ สอดคล้องกับปรัชญาของยุคสมัยใดมากที่สุด เพราะเหตุใด การปรับนี้จะช่วยซ่อมแซมรอยร้าวทางปัญญาของการแตกแยกความรู้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

(2) ผู้วิจัยจะปรับปรุงแหล่งข้อมูล เพื่อลดความกังวลต่อความกำกวมทางประวัติศาสตร์ ในขั้นตอนการสำรวจ โดยเพิ่มการใช้สุนทรียศาสตร์ผ่านทัศนศิลป์และหลักฐานชั้นต้นทางวรรณกรรม เช่น จดหมายวิจารณ์ดนตรี หรือภาพวาดในยุคโรแมนติก เข้ามาประกอบร่วมกับตัวโน้ตเพลง เพื่อให้ประเด็นนามธรรมมีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น ช่วยให้นักศึกษาสามารถเชื่อมโยงอารมณ์ของยุคสมัยเข้ากับโครงสร้างทางดนตรีได้ง่ายขึ้นก่อนทำการวิเคราะห์เชิงลึก

(3) ผู้วิจัยจะปรับจุดเน้นในเกณฑ์การประเมิน ชี้แจงและเน้นย้ำให้นักศึกษาเห็นถึงเกณฑ์การประเมินย่อยด้านการวิเคราะห์ (Analysis) และการอธิบาย (Explanation) ก่อนเริ่มกิจกรรม โดยสร้างข้อตกลงร่วมกันว่าคะแนนระดับ ดีเยี่ยม จะเกิดขึ้นต่อเมื่อนักศึกษาสามารถนำทฤษฎีดนตรีมารองรับบริบทประวัติศาสตร์ได้เท่านั้น เพื่อปรับเปลี่ยนเป้าหมายการเรียนรู้จากการหาคำตอบที่ถูกเป็นการสร้างคำอธิบายที่สมเหตุสมผลที่สุด

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การนำเสนอผลการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เรื่อง "การใช้ IBL เชิงสุนทรียศาสตร์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ในวิชาประวัติศาสตร์ดนตรี" ของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 (กลุ่ม 68/2) ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามวงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (PAOR) และประเมินผลผ่านเครื่องมือวิจัยที่ได้ตรวจสอบคุณภาพแล้ว โดยแบ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยในระยะนำร่อง (Pilot Phase / Cycle 1) สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

ผลการพัฒนาชุดกิจกรรม IBL ผู้วิจัยได้พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวนที่มีการชี้แนะ โดยใช้ความเห็นต่างทางสุนทรียศาสตร์ของช่วงรอยต่อยุคคลาสสิกและโรแมนติกเป็นประเด็นขับเคลื่อน กระบวนการนี้ดำเนินตามวัฏจักร 5Es ซึ่งผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงจากผู้เชี่ยวชาญ และเมื่อนำไปปฏิบัติจริงพบว่าสามารถกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดความตื่นตัวในการสืบค้นข้อมูลจากโน้ตเพลง ได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยจะสรุปเป็นประเด็นตามผลการพัฒนาชุดกิจกรรม IBL เชิงสุนทรียศาสตร์ดังนี้

1) นัยสำคัญของการใช้การสืบสวนที่มีการชี้แนะ (Guided Inquiry)

การเลือกใช้ Guided Inquiry แทนที่จะเป็นการสืบสวนแบบเปิดกว้างถือเป็นกลยุทธ์ที่ออกแบบมาอย่างจงใจ เนื่องจากนักศึกษาในระดับชั้นปีที่ 2 อาจยังไม่คุ้นเคยกับการเรียนประวัติศาสตร์ที่ต้องใช้ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ระดับสูง การชี้แนะในที่นี้ไม่ใช่การบอกคำตอบ แต่เป็นการสร้างการขยายความคิดทางปัญญา โดยผู้สอนทำหน้าที่ดีกรอบประเด็นให้แคบลงและนำทางให้ผู้เรียนไม่หลงทางในทะเลข้อมูล เพื่อให้พวกเขายังคงมีอิสระในการตัดสินใจเลือกข้างและสร้างข้อโต้แย้งด้วยตนเอง

2. พลังของความขัดแย้งทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetic Conflicts)

การสอนประวัติศาสตร์ดนตรีแบบเดิมมักนำเสนอยุคคลาสสิกและโรแมนติกเป็นเส้นตรงที่ตัดขาดจากกัน แต่ชุดกิจกรรมนี้ได้หยิบยกความตึงเครียดทางอุดมคติ ในช่วงรอยต่อของยุคสมัยมาเป็นจุดขาย เช่น การนำแนวคิด ความเป็นระเบียบและเหตุผล (ยุคคลาสสิก) มาปะทะกับ อารมณ์และ

ความสับสน (ยุคโรแมนติก) เช่น การใช้คำถามซับซ้อนที่ว่า บทเพลง Sonata ของ Beethoven ขึ้นนี้เป็นตัวแทนของความสมบูรณ์แบบทางรูปแบบ (คลาสสิก) หรือเป็นจุดเริ่มต้นของการพังทลายกฎเกณฑ์เพื่อระบายอารมณ์ (โรแมนติก) คำถามลักษณะนี้ไม่มีคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว จึงเป็นการบีบให้นักศึกษาต้องก้าวออกจากความคิดเดิม ที่เกิดจากการท่องจำ แบบใคร ทำอะไร เมื่อไหร่ ไปสู่การวิพากษ์ว่า ทำไม

3) การขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบผ่านวัฏจักร 5Es ในบริบทดนตรี

การนำกระบวนการ 5Es มาใช้ ถูกปรับให้เข้ากับธรรมชาติของวิชาดนตรีอย่างลงตัว ได้แก่

Engage (กระตุ้นความสนใจ) โยนคำถามซับซ้อนที่ท้าทายความเชื่อเดิมของนักศึกษา

Explore (สำรวจสืบค้น) ให้นักศึกษาสวมบทบาทเป็นนักสืบทางดนตรี ลงมือวิเคราะห์หลักฐานจาก Score

Explain (สร้างคำอธิบาย) นำทฤษฎีดนตรีที่พบ เช่น การเบี่ยงเบนทางคอร์ด มาอธิบายเชื่อมโยงกับบริบทของยุคสมัย

Evaluate (ประเมินข้อโต้แย้ง) เปิดเวทีให้นักศึกษาโต้เถียง (Debate) สลับกันโจมตีและปกป้องข้อโต้แย้งของกลุ่มตนเอง

Elaborate (ประยุกต์ใช้) ต่อยอดความเข้าใจนี้ไปสู่การประเมินคุณค่าสุนทรียศาสตร์ของบทเพลงอื่นๆ ในยุคเดียวกัน

การที่กระบวนการทั้งหมดนี้ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ (การหาค่า IOC) เป็นเครื่องการันตีว่าชุดกิจกรรมนี้ไม่ได้เกิดจากสัญชาตญาณของผู้สอนเพียงอย่างเดียว แต่มีความหนักแน่นทางระเบียบวิธีวิจัยและทฤษฎีการศึกษา (Pedagogical Soundness)

4) ความตื่นตัวในการสืบค้นโน้ตเพลงเชิงประจักษ์

การตื่นตัวอย่างเป็นรูปธรรมในที่นี้ คือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนอย่างชัดเจนจากเดิมที่นักศึกษาอาจจะแค่นั่งฟังการบรรยายหรืออ่านหนังสือประวัติศาสตร์ กิจกรรมนี้ทำให้นักศึกษาต้องสืบค้น วิเคราะห์โน้ตเพลง เพื่อหาหลักฐาน เช่น การค้นหาจุดที่คีตกวีใช้โครมาติกอย่างรุนแรง หรือการใช้คอร์ดที่ผิดความคาดหมาย ไม่ใช่เพื่อการวิเคราะห์โครงสร้างแบบแห้ง ๆ ทั่วไป แต่เพื่อนำมาใช้เป็นประเด็นในการสนับสนุนข้อโต้แย้งของกลุ่มตน

ผลการประเมินการมีส่วนร่วมและทัศนคติ การมีส่วนร่วมเชิงวิชาการของนักศึกษาอยู่ในระดับสูง ถึง สูงมาก ในทุกตัวชี้วัด โดยเฉพาะความสามารถในการใช้เหตุผลและการอ้างอิงหลักฐานสนับสนุนข้อโต้แย้ง ด้านทัศนคติพบว่านักศึกษามีความพึงพอใจในระดับ เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยสะท้อน

ว่ากิจกรรมช่วยเปลี่ยนวิชาประวัติศาสตร์ให้น่าสนใจ สร้างแรงจูงใจภายใน และทำให้เกิดความมั่นใจในการวิเคราะห์ข้อมูล กล่าวคือ

1) การยกระดับการมีส่วนร่วมเชิงวิชาการ

การมีส่วนร่วมเชิงวิชาการของนักศึกษาอยู่ในระดับสูง ถึง สูงมาก โดยเฉพาะความสามารถในการใช้เหตุผลและการอ้างอิงหลักฐานสนับสนุนข้อโต้แย้ง สามารถขยายความเชิงวิชาการ ได้กล่าวคือในห้องเรียนประวัติศาสตร์แบบดั้งเดิม นักศึกษามักมีสถานะเป็นเพียงผู้รับข้อมูลทำให้เกิดความงีบ และการยินยอมต่อข้อเท็จจริง แต่เมื่อใช้ IBL ที่มีคำถามเรื่องความขัดแย้งทางสุนทรียศาสตร์ เป็นตัวขับเคลื่อน บรรยากาศในชั้นเรียนได้เปลี่ยนเป็นชั้นเรียนแห่งการสืบเสาะ นักศึกษากล้าที่จะตั้งคำถามท้าทายความคิดเห็นของเพื่อน และได้ตอบกันด้วยกรอบทางวิชาการ ประเด็นต่อมาคือเรื่องความลุ่มลึกในการใช้เหตุผลเชิงประจักษ์ จุดที่โดดเด่นที่สุดคือ นักศึกษาไม่ได้โต้แย้งกันด้วยความรู้สึก แต่ใช้การอ้างอิงหลักฐานได้อย่างเป็นรูปธรรม นักศึกษาสามารถกางโน้ตเพลง ชี้แจงโครงสร้างทางทฤษฎีดนตรี เช่น การใช้คอร์ดโครมาติก หรือการขยายสัดส่วนของบทเพลง และนำหลักฐานเชิงโครงสร้างเหล่านั้นมาใช้เป็นอาวุธในการปกป้องข้อโต้แย้งทางประวัติศาสตร์ของตนเอง นี่คือภาพสะท้อนของการเกิดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ขั้นสูง (Critical Thinking) ตามกรอบของ Facione (1990) อย่างแท้จริง

2) การปรับเปลี่ยนทัศนคติและแรงจูงใจ

นักศึกษามีความพึงพอใจในระดับ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ช่วยเปลี่ยนวิชาประวัติศาสตร์ให้น่าสนใจ สร้างแรงจูงใจภายใน และทำให้เกิดความมั่นใจในการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถขยายความได้ 3 ประเด็นหลักซึ่ง ดังนี้

(1) การทำลายกรอบความน่าเบื่อของประวัติศาสตร์ นักศึกษาสามารถสะท้อนว่ากิจกรรมนี้ช่วยปลดล็อกวิชาประวัติศาสตร์จากการเป็นเพียงวิชาท่องจำปี ค.ศ. และชื่อยุคสมัย ไปสู่การเป็นพื้นที่แห่งการค้นหาคำหมาย การนำประเด็นสุนทรียศาสตร์ที่คลุ้มเครือมาให้สืบสวน ทำให้นักศึกษามองเห็นว่าประวัติศาสตร์ดนตรีมีชีวิต มีความขัดแย้ง และมีพลวัต ส่งผลให้ทัศนคติต่อวิชานี้เปลี่ยนจากเชิงลบหรือเฉยเมย กลายเป็นความสนใจใคร่รู้

(2) การจุดประกายแรงจูงใจภายใน โดยปกติแล้วแรงจูงใจในการเรียนประวัติศาสตร์มักเป็นแรงจูงใจภายนอก แต่การใช้ IBL ทำให้นักศึกษาสวมบทบาทเป็นนักวิชาการ หรือนักสืบทางประวัติศาสตร์ ที่ต้องหาคำตอบเพื่อเอาชนะข้อโต้แย้งในชั้นเรียน ความท้าทายนี้ก่อให้เกิด แรงจูงใจภายใน นักศึกษารู้สึกสนุก เพลิดเพลิน และมีความกระตือรือร้นที่จะสืบค้นข้อมูลด้วยตนเองโดยไม่ต้องรอให้ผู้สอนป้อนข้อมูลให้

(3) การสร้างความมั่นใจในสติปัญญาตนเอง การที่นักศึกษามองวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างมั่นใจ เกิดจากการที่ผู้สอนเปิดพื้นที่ให้มีอิสระทางปัญญา ภายใต้ระบบการช่วยเหลือที่เหมาะสม เมื่อนักศึกษาค้นพบว่าตนเองสามารถอ่านโน้ตเพลงและตีความปรัชญาของยุคสมัยได้ด้วย

ตนเอง พวกเขาจะเกิดความภาคภูมิใจ และลบความกลัวที่จะตอบผิด เพราะในโลกของการสืบสวนเชิงสุนทรียศาสตร์ ไม่มีคำตอบใดที่ผิด หากมีหลักฐานทางดนตรีวิทยาสามารถรองรับอย่างสมเหตุสมผล

การวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนรู้ในระยะนำร่อง ผู้วิจัยค้นพบข้อจำกัดที่สำคัญอันลึกลงไปถึงระดับกระบวนการรู้คิดของผู้เรียน นั่นคือปรากฏการณ์ สถานการณ์การแตกแยกของความรู้ แม้ผู้เรียนจะมีความสามารถในการวิเคราะห์หลักฐานเชิงโครงสร้างจากโน้ตเพลงตามหลักทฤษฎีดนตรีได้อย่างแม่นยำ ทว่ากลับประสบภาวะชะงักเมื่อต้องสังเคราะห์หลักฐานเหล่านั้น เพื่อสร้างข้อสนับสนุนเชิงวิพากษ์ที่เชื่อมโยงกับบริบททางประวัติศาสตร์และปรัชญาสุนทรียศาสตร์ ปรากฏการณ์นี้สะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนยังขาดทักษะการบูรณาการข้ามศาสตร์ ด้วยเหตุนี้ ในการวางแผนสำหรับวงจรการวิจัยที่ 2 (Cycle 2) ผู้วิจัยจึงได้นำกลยุทธ์ ขยายความทาง เข้ามาประยุกต์ใช้ในแผนการสอน โดยผู้สอนปรับบทบาทมาเป็นผู้อำนวยความสะดวกที่ใช้ คำถามอภิปรายเป็นเครื่องมือ กลยุทธ์ดังกล่าวไม่ได้เป็นการแทรกแซงเพื่อบอกข้อเท็จจริง แต่เป็นการตั้งคำถามนำทางเป็นขั้นบันได เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนตระหนักรู้ถึงกระบวนการคิดของตนเอง และสามารถเชื่อมโยงต่อระหว่างโครงสร้างทางดนตรีวิทยากับความหมายทางสุนทรียศาสตร์ของยุคสมัยได้อย่างสมบูรณ์และมีความมั่นใจมากยิ่งขึ้น

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายเชิงวิพากษ์เพื่อขยายผลเชิงทฤษฎี 3 ประการ ดังนี้

ประการแรก การทลายกรอบความตายตัวของข้อเท็จจริงผ่านความขัดแย้งทางสุนทรียศาสตร์ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การนำความขัดแย้งทางสุนทรียศาสตร์ มาเป็นแกนกลางของการสืบสวน เช่น การปะทะกันระหว่างดนตรีบริสุทธิ์และดนตรีพรรณนา เป็นกลไกสำคัญที่ทำให้การมีส่วนร่วมเชิงวิชาการของนักศึกษาสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ปรากฏการณ์นี้อภิปรายได้ว่า เมื่อประวัติศาสตร์ถูกนำเสนอในลักษณะที่มีความกำกวม (Ambiguity) และไม่มีคำตอบที่ถูกต้องเพียงหนึ่งเดียว นักศึกษาจึงถูกบังคับให้ต้องหลุดพ้นจากสภาวะการถูกจำกัดการสืบสวน ผลลัพธ์นี้สอดคล้องกับแนวคิด Critical Musicality ของ Kertz-Welzel (2008) ที่เสนอว่า วุฒิภาวะทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetic Maturity) จะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนตระหนักถึงความตึงเครียดทางอุดมการณ์ในงานศิลปะ กิจกรรม IBL ในครั้งนี้จึงเปลี่ยนสถานะของประวัติศาสตร์ดนตรีจากการเป็นอดีตที่ตายตัวไปสู่พื้นที่แห่งวาทกรรมทางวิชาการได้อย่างแท้จริง

ประการที่สอง เรื่อง การเปลี่ยนผ่านวุฒิภาวะทางปัญญาจากผู้บริโภคข้อมูลสู่ผู้สร้างข้อโต้แย้ง จากการประเมินตามกรอบทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของ Facione (1990) พบว่านักศึกษาสามารถนำ

หลักฐานเชิงโครงสร้างจากโน้ตเพลง มาใช้เป็นเครื่องมือในการปกป้องข้อโต้แย้งทางประวัติศาสตร์ของตนเองได้อย่างสมเหตุสมผล ปรากฏการณ์นี้สะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีสร้างสรรค์นิยม (Constructivism) ที่เน้นให้ผู้เรียนตีความและปรับโครงสร้างความรู้ด้วยตนเอง การที่นักศึกษาสะท้อนว่ารู้สึก มีแรงจูงใจและสนุกกับการเป็นผู้สร้างข้อโต้แย้ง ยืนยันว่าการมอบอิสระทางปัญญา คือกุญแจสำคัญที่ทำให้นักศึกษาเกิดความมั่นใจในการวิพากษ์วิจารณ์ผลงานระดับปรมาจารย์โดยปราศจากความกลัว

ประการสุดท้าย ความจำเป็นของการเสริมสร้างทางปัญญาต่อการบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์ ข้อค้นพบที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในระยะนำร่องคือ ปัญหาวิกฤตการณ์การแตกแยกของความรู้ (Knowledge Fragmentation) แม้นักศึกษาจะคุ้นเคยกับทฤษฎีดนตรี แต่การนำทฤษฎีมาอธิบายปรัชญาของยุคสมัยกลับเป็นเรื่องยาก อภิปรายได้ว่า ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ขั้นสูงไม่สามารถเกิดขึ้นได้โดยอัตโนมัติจากการปล่อยให้ผู้เรียนสืบสวนอย่างอิสระเต็มรูปแบบ (Open Inquiry) แต่จำเป็นต้องอาศัย การสืบสวนที่มีการชี้แนะ (Guided Inquiry) การที่ผู้วิจัยต้องนำกลยุทธ์คำถามสะท้อนกระบวนการคิดเข้ามาช่วยพยุงความคิดของนักศึกษาแสดงให้เห็นถึงบทบาทที่ท้าทายของผู้สอนในศตวรรษที่ 21 ที่ต้องรักษาสมดุลระหว่างการให้ความช่วยเหลือ และการรักษาพื้นที่แห่งการคิดวิพากษ์ของผู้เรียน

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

1) การใช้หลักฐานพหุรูปแบบ (Multimodal Evidence) ในการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ดนตรีด้วย IBL ผู้สอนไม่ควรจำกัดหลักฐานอยู่เพียงแค่นโน้ตเพลงหรือเสียงดนตรีเท่านั้น แต่ควรบูรณาการหลักฐานขั้นต้นอื่น ๆ เช่น จดหมายของคีตกวี บทวิจารณ์ในยุคนั้น หรือภาพจิตรกรรม เพื่อช่วยให้นักศึกษาที่มีความถนัดแตกต่างกันสามารถเชื่อมโยงอารมณ์ความรู้สึกเข้ากับโครงสร้างทางทฤษฎีได้ง่ายขึ้น

2) การสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยทางวิชาการ (Academic Safe Space) การคิดเชิงวิพากษ์จะเกิดขึ้นได้ ผู้สอนต้องปฏิเสธบทบาทการเป็นผู้ชี้ขาดความถูกต้อง และต้องสร้างข้อตกลงร่วมกันในชั้นเรียนว่า ทุกข้อโต้แย้งสามารถเป็นไปได้หากมีหลักฐานทางดนตรีวิทยา มารองรับอย่างสมเหตุสมผล

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการนำรูปแบบ IBL เชิงสุนทรียศาสตร์ไปทดลองใช้กับเนื้อหาในยุคสมัยดนตรีที่มีความซับซ้อนและท้าทายกระบวนทัศน์การฟังมากยิ่งขึ้น เช่น ดนตรีในศตวรรษที่ 20 เพื่อทดสอบขีดความสามารถของนักศึกษาในการประเมินคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ที่ท้าทายโสตประสาธ

2) ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research - PAR) ที่บูรณาการผู้สอนในรายวิชาทฤษฎีดนตรีและรายวิชาปฏิบัติเครื่องดนตรีเข้ามาร่วมออกแบบวงจรการสืบสวน เพื่อแก้ไขปัญหาการแตกแยกของความรู้ ในระดับโครงสร้างของหลักสูตรอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

- Costes-Onishi, P., & Kwek, D. (2023). Inquiry-based learning in music: Indicators and relationships between key pedagogical practices and the quality of critical thinking. *Research Studies in Music Education*, 45(2), 362–378. <https://doi.org/10.1177/1321103X211057457>
- Ennis, R. H. (1987). A taxonomy of critical thinking dispositions and abilities. In J. B. Baron & R. J. Sternberg (Eds.), *Teaching thinking skills: Theory and practice* (pp. 9–26). W H Freeman/Times Books/ Henry Holt & Co.
- Facione, P. A. (1990). Critical thinking: A statement of expert consensus for purposes of educational assessment and instruction—The Delphi report. Millbrae, CA: California Academic Press.
- Kertz-Welzel, A. (2008). Mendelssohn’s Last Wish or Case Studies about Aesthetics in Music Education. *Philosophy of Music Education Review*, 16(2), 193–207. <http://www.jstor.org/stable/40327301>
- Mitarlis, Ibnu, S., Rahayu, S., & Sutrisno. (2020). The effectiveness of new inquiry-based learning (NIBL) for improving multiple higher-order thinking skills (M-HOTS) of prospective chemistry teachers. *European Journal of Educational Research*, 9(3), 1309-1325. <https://doi.org/10.12973/eu-jer.9.3.1309>
- Narayan, R., Rodriguez, C., Araujo, J., Shaqlaih, A., & Moss, G. (2013). Constructivism Constructivist learning theory. In B. J. Irby, G. Brown, R. Lara-Alecio, & S. Jackson (Eds.), *The handbook of educational theories* (pp. 169–183). IAP Information Age Publishing.

ประวัติผู้วิจัย

ส่วน ค : ประวัติคณะผู้วิจัย

1. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) นายองอาจ อินทนิเวศ
2. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Mr.ONG-ART INTHANIWET
3. เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 3509900332784
4. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร
5. หน่วยงานและสถานที่อยู่ติดต่อได้สะดวก

โปรแกรมวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย 80 หมู่ 9 ตำบลบ้านดู่
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 57100

6. ประวัติการศึกษา

ปริญญา	คุณวุฒิ	ปีที่สำเร็จการศึกษา	สถานศึกษา
เอก	ปร.ด. (ดนตรี)	2561	วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล
(คุณวุฒินิพนธ์เรื่อง ทำนองเทศน์มหาชาติ “ระบำเทศน์” ใน 7 จังหวัดล้านนา)			
โท	ศศ.ม. (ดนตรี)	2550	วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล
(วิทยานิพนธ์เรื่อง วงซอสายพ่อครูศรีทวน สอนน้อย จังหวัดเชียงราย)			
ตรี	คบ. (ดนตรีศึกษา)	2543	สถาบันราชภัฏเชียงใหม่

7. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชา
วัฒนธรรม/ชาติพันธุ์/

8. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

โดยระบุสถานภาพในการทำการวิจัยว่าเป็นผู้อำนวยการแผนงานวิจัยหัวหน้าโครงการวิจัย
หรือผู้ร่วมวิจัยในแต่ละผลงานวิจัย